

University
of Stavanger

HAKAN DEMIRBAS (1003) & STEFFEN NAGLESTAD (1044)

SUPERVISOR: TORFINN HARDING

Inntektsforskyvning som respons på utbytteskatt

Master thesis, 2024

Master of Science in Business Administration

University of Stavanger Business School

Specialization: Economics

Forord

Denne masteroppgaven er skrevet som en avslutning til masterstudiet i økonomi og administrasjon på Handelshøyskolen ved Universitetet i Stavanger (UiS), våren 2024. Oppgaven er utformet med spesialisering innen økonomisk analyse. Arbeidet med oppgaven har vært både utfordrende og berikende, og har gitt oss verdifull innsikt i vårt valgte tema som kontinuerlig er av høy relevans og aktualitet i samfunnsdebatten.

Vi vil rette en spesiell takk til vår veileder, Torfinn Harding, for hans faglige innsikt og engasjement gjennom prosessen. Hans evne til å veilede oss, både faglig og metodisk, har vært avgjørende for kvaliteten på vårt arbeid. Vi er takknemlige for at han introduserte oss til Microdata.no tjenesten, som har gitt oss tilgang til det nødvendige datamaterialet. Til slutt ønsker vi å takke hverandre, familie og venner for støtten gjennom hele arbeidet.

Universitetet i Stavanger

Stavanger, juni 2024

Hakan Demirbas

Hakan Demirbas

Steffen Naglestad

Steffen Naglestad

Sammendrag

Denne masterutredningen fokuserer på de økonomiske konsekvensene ved innføringen av utbytteskatten med 2006-reformen i Norge. Gjennom en detaljert analyse undersøker vi hvordan skatteendringen har påvirket inntektsforskyvning blant selvstendig næringsdrivende, med mål om å forstå deres adferdsrespons på skattepolitikken og implikasjonene for økonomisk omfordeling.

Vår analyse trekker på persondata tilgjengelig gjennom statistisk sentralbyrå, spesielt rettet mot selvstendig næringsdrivende som opererte mellom 2002 til 2010. Vi anvender en Forskjell-i-forskjell-regresjon på dette paneldata-settet, hvor vi kontrollerer for individuelle og tidsfaste effekter for å estimere påvirkningen av skatteendringen.

Resultatene viser en tydelig adferdsendring der selvstendig næringsdrivende økte sin lønnsandel og reduserte utbytteandelen av totalinntekten. Interessant nok viser studien at selvstendig næringsdrivende sannsynligvis tilbakeholdt overskudd fremfor å utbetale disse som utbytte som respons på reformen, noe som gjenspeiles i en ikke-proporsjonal økning i lønnsandelen og en betydelig nedgang i utbytteandelen. Vi finner også at denne omfordelingen medførte en reduksjon i skattebelastningen blant selvstendig næringsdrivende.

Masteroppgaven utvider vår forståelse av de økonomiske adferdseffektene av tilpassede skattepolitikker. Denne innsikten bidrar til å utvikle mer rettferdige og effektive skattepolitikker som bedre håndterer utfordringene i dagens økonomi.

Innholdsfortegnelse

FORORD	2
SAMMENDRAG	3
FIGURLISTE	6
TABELLISTE	7
1. INNLEDNING	8
2. BAKGRUNN	11
3. TIDLIGERE FORSKNING	13
3.1 LITTERATUR OM UTBYTTESKATT OG INNTEKTSFORSKYVNING	13
3.1.1 <i>Utbytteskatt og Dens Rolle i Strategier for Inntektsforyskyvning</i>	13
3.1.2 <i>Omfordelingseffekter av Skattereformer</i>	14
3.1.3 <i>Valget mellom Eierlønn og Utbytte</i>	15
4. HISTORISK OG NÅVÆRENDE SKATTEPRAKSIS I NORGE	16
4.1 GRUNNPRINSIPPER I BESKATNING	16
4.1.1 <i>Oversikt over Skattesystemer</i>	16
4.2 DET NORSKE SKATTESYSTEMET	18
4.3 VIKTIGE SKATTEREFORMER	19
4.3.1 <i>Skattereformen av 1992</i>	19
4.3.2 <i>Skattereformen av 2006</i>	20
4.4 TILPASNINGER ETTER REFORMEN I 2006	21
4.5 INTERNASJONAL BESKATNING	23
4.6 BESKATNING AV UTBYTTE	25
5. METODE	27
5.1 ETABLERING AV KONTROLLGRUPPE OG INTERVENSJONSGRUPPE	27
5.2 MÅLING AV INTERVENSJONSEFFEKTER	28
5.3 TOVEIS FASTE EFFEKTER FORSKJELL-I-FORSKJELL ESTIMATOR	29
5.4 OPPSETT AV HENDELSSESSTUDIE	30
6. DATA	33
6.1 INNFØRING I MICRODATA	33
6.2 STUDIEPOPULASJON	34
6.3 AVHENGIGE VARIABLER	34
6.4 KONTROLLVARIABLER	35

6.5 DESKRIPTIV STATISTIKK	36
7. RESULTATER.....	40
7.1 FORSKJELL-I-FORSKJELL ESTIMATER FRA HOVEDMODELLEN.....	40
7.2 RESULTATER FRA HENDELSESSTUDIE	46
7.2.1 Lønnsandel	46
7.2.2 Utbytteandel.....	48
8. TESTING AV MODELLANTAGELSER: EN ROBUST TILNÆRMING	50
8.1 PLACEBOANALYSE.....	50
8.2 ROBUSTHETSANALYSE AV LØNNSANDEL	51
8.3 ROBUSTHETSANALYSE AV UTBYTTEANDEL.....	53
8.4 BEGRENSNINGER	55
8.4.1 Begrensninger i Microdata	55
8.4.2 Finanskrisen	56
9. KONKLUSJON	57
10. REFERANSER	58
11. APPENDIKS.....	61
KODER FRA MICRODATA.....	61

Figurliste

Figur 1: Skattepliktig aksjeutbytte for bosatte personer over 17 år i Norge. Mrd. kr. År 2000-2021. Kilde: SSB, 2022.....	12
Figur 2: Anslag for påløpte skatter og avgifter til stat, fylker og kommuner for 2023. Mrd. kr. Kilde: Statsbudsjettet 2023, av Finansdepartementet.	18
Figur 3: Skatte- og avgiftsinntekter i prosent av BNP i utvalgte land og OECD i 2021. Kilde: Statsbudsjettet 2023, av Finansdepartementet.	24
Figur 4: Samlet marginalskatt på utbytte på selskapets og eiernes hånd i noen utvalgte land. Kilde: Statsbudsjettet 2023, av Finansdepartementet.	25
Figur 5: Gjennomsnittlig utbytte for selvstendig næringsdrivende.....	45
Figur 6: Gjennomsnittlig utbytte for lønnstakere.....	45
Figur 7: Gjennomsnittlig gjeld for selvstendig næringsdrivende.....	46
Figur 8: Gjennomsnittlig gjeld for lønnstakere.....	46
Figur 9: Lønnsandel.....	47
Figur 10: Utbytteandel.....	48

Tabelliste

Tabell 1: Deskriptiv data	37
Tabell 2: Regresjonsutskrift av hovedmodell.....	41
Tabell 3: Placebo test	51
Tabell 4: Regresjonsutskrift av robust estimat av lønnsandel.....	52
Tabell 5: Regresjonsutskrift av robust estimat av utbytteandel	54

1. Innledning

Det norske skatte- og avgiftssystemet spiller en avgjørende rolle i finansieringen av offentlige tjenester og velferdsordninger, og står ofte i sentrum for debatter om balansen mellom effektivitet og rettferdig omfordeling (NOU 2022:20). Nylige endringer i statsbudsjettet for 2022, inkludert økningen av utbytteskatten, har belyst hvordan skattesystemet påvirker økonomisk adferd. En høyere utbytteskatt har ført tidligere utbetaling av utbytte, for å dra nytte av lavere skattesatser (Hanlon & Hoopes, 2014). Dette har resultert i både kortsiktige og langsiktige økonomiske tilpasninger, hvor skatteyttere restrukturerer inntektene sine for å optimalisere skattebyrden over tid. Slike tilpasninger inkluderer blant annet økt tilbakeholdelse av overskudd i selskapene og overføring av inntekt på tvers av tid, inntektskategorier og skatteklasser for å redusere totale skattebetalinger (Harding, Mogstad, & Naess, 2022; Alstadsæter & Jacob, 2016). Dette er en form for lovlig skatteplanlegging og involverer ikke umiddelbare reelle effekter, da det primært er en skattemotivert omfordeling av eksisterende inntekt.

Studier om effekten av inntektsforskyvning som følge av endringer i utbytteskatten er essensielle for å forstå hvordan skattepolitikk påvirker økonomisk adferd og beslutningstaking. Et sentralt arbeid i denne sammenheng er "Dividend Taxes and Income Shifting" av Alstadsæter og Jacob (2016), som belyser inntektsforskyvning som respons på en skattelettelse på utbytte i Sverige. Inspirert av deres arbeid, ønsker vi å gjennomføre en lignende analyse for Norge. Vi vil undersøke hvordan innføringen av utbytteskatten sammen med skattereformen i 2006 påvirket inntektsforskyvningen blant selvstendig næringsdrivende i perioden fra 2002 til 2010.

I 2006 innførte Norge en skattereform som markerte et skifte i beskatningen av lønn og kapital. Reformens hovedformål var å rette opp ubalansene som ble skapt av 1992-reformen, spesielt forskjellen i skattesatsene mellom arbeidsinntekt og kapitalinntekt. Dette skapte insentiver for å klassifisere inntekter feilaktig som kapitalinntekt for å dra nytte av lavere skatter. For å håndtere disse problemene, introduserte reformen aksjonærmodellen og fritaksmetoden. Aksjonærmodellen sørget for at utbytte som oversteg en risikofri avkastning ble beskattet, mens fritaksmetoden unngikk dobbeltbeskatning av utbytter og aksjegevinster i komplekse eierstrukturer. Reformen gjør det dermed interessant å studere inntektsforskyvning for å undersøke hvordan skattepolitikk påvirker tilpasningen av utbytteutbetalinger.

Analysen tar i bruk en Forskjell-i-forskjell-metode hvor skattereformen blir behandlet som en eksogen hendelse. Vi benytter fleksibiliteten selvstendige næringsdrivende har i sin fordeling mellom lønn og utbytte til å skape en tiltaksgruppe som settes opp mot en kontrollgruppe bestående av lønnstagere. Forutsetningen er at lønnstagere ikke vil være like tilpasningsdyktige til de nye skattesatsene, slik at vi kan estimere endringene i selvstendig næringsdrivendes inntektsføringer. Vi ser spesielt på den gjennomsnittlige tiltakseffekten på de behandlede (average treatment effect on the treated, ATET) for å evaluere den direkte effekten av skattereformen på selvstendig næringsdrivende.

Datagrunnlaget for studien er hentet fra Microdata (2022), og er et samarbeid mellom Sikt - kunnskapssektorens tjenesteleverandør og Statistisk sentralbyrå (SSB). Tjenesten tilbyr store mengder persondata gjort offentlig tilgjengelig ved å anonymisere personidentifiserende verdier. Modellen anvender en populasjon bestående av 21 281 selvstendig næringsdrivende (tiltaksgruppe) og 20 489 lønnstagere (kontrollgruppe) som alle er aksjeeiere og rapporterer utbytte. Selvstendig næringsdrivende egner seg som tiltaksgruppe ettersom de har bedre forutsetninger til å tilpasse inntektsfordelingen etter nye satser og muligheter til å tilbakeholde overskudd i selskapene. Vi beregner en variabel for totalinntekt ved å samle data for individets yrkesinntekt (inkludert lønn, næringsinntekt, sykepenger og fødselspenger) og aksjeutbytte (skattepliktig og skattefritt utbytte), og deretter se på inntektsføringen som prosentandeler av den samlede inntekten. Kontrollvariabler for utdanning er inkludert i modellen for å ta hensyn til andre uobserverbare faktorer som kan påvirke adferden til de utvalgte aktørene.

Resultatene viser en tydelig adferdsendring der selvstendig næringsdrivende økte sin lønnsandel med 10,7% og reduserte utbytteandelen med -31,4% av totalinntekten. Denne omfordelingen resulterte i en skattemessig tilpasning som reduserte skattebelastningen med omtrent 30,5% av totalinntekten ved å forskyve beløpet fra utbytte til lønn for å unngå utbytteskatten. Interessant nok viser studien at selvstendig næringsdrivende sannsynligvis tilbakeholdt overskudd fremfor å utbetale utbytte som respons på reformen, noe som gjenspeiles i en ikke-proporsjonal økning i lønnsandelen og en betydelig nedgang i utbytteandelen.

Utredningen tar for seg relevant litteratur, inkludert innsikter fra "Dividend Taxes and Income Shifting" av Alstadsæter og Jacob (2016). Videre gir oppgaven en detaljert gjennomgang av historisk og nåværende skattepraksis, en grundig beskrivelse av datagrunnlaget, samt metodevalg som inkluderer en Forskjell-i-forskjell-analyse tilpasset paneldata. Resultatene

presenteres før oppgaven avslutningsvis oppsummerer hovedfunnene og deres implikasjoner for fremtidig politikk og forskning, etterfulgt av en litteraturliste og vedlegg som støtter analysen.

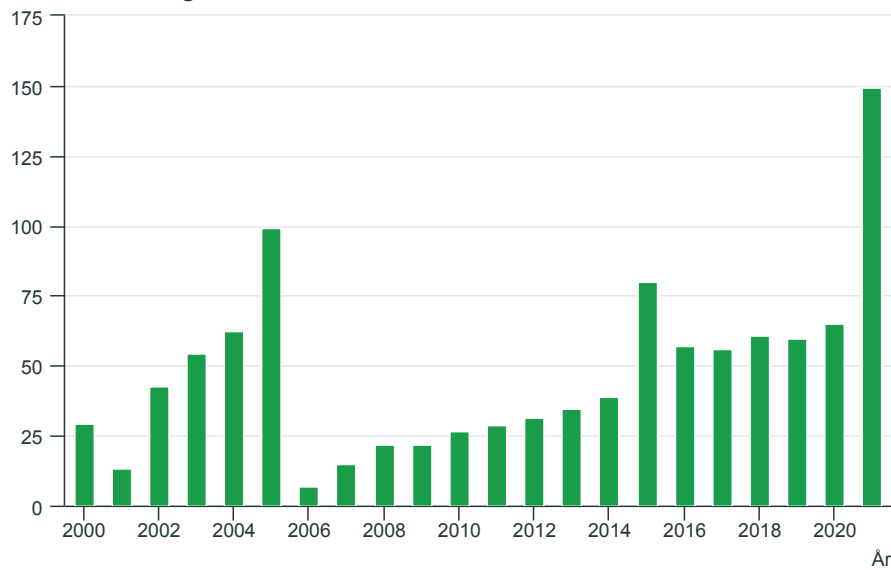
2. Bakgrunn

Utbytteskatten har gjennomgått store endringer, spesielt etter skattereformene i 1992 og 2006. Skattereformen i 1992 introduserte nye prinsipper for skattlegging av nærings- og kapitalinntekter. Sentralt stod innføringen av to separate skattegrunnlag: alminnelig inntekt og personinntekt, som samlet nærings og kapitalinntekter under en flat skattesats atskilt fra arbeids og pensjonsinntekter. Dette var en respons på tidligere systemers utilstrekkelige evne til å likebehandle ulike typer av inntekter for å representere et mer rettferdig og effektivt skattesystem (NOU 2003:9; Aarbu & Lian, 1996). Det betydde at utdelinger og kapitalgevinster ble integrert i alminnelig inntekt, og bidro til en mer nøytral og enhetlig beskatning av ulike former for inntekt.

Fra 1992 til 2006 ble det identifisert betydelige utfordringer med skattereformen. Et hovedproblem var at inntekter, som i realiteten burde ha vært klassifisert og skattlagt som arbeidsinntekt, ble ført som kapitalinntekt grunnet de lavere skattesatsene på kapitalinntekt sammenlignet med arbeidsinntekt. For å rette opp i denne skjevheten, innførte skattereformen i 2006 aksjonærmodellen og fritaksmetoden. Aksjonærmodellen sikret at utbytte som overgikk en definert risikofri avkastning ble skattlagt, samtidig som skjermingsfradraget ble etablert for å forhindre dobbeltbeskatning. Dette førte til at skattleggingen av utbytte ble mer parallell med skattleggingen av lønnsinntekter. Fritaksmetoden hadde som mål å forhindre gjentatt beskatning av utbytter og aksjegevinster i komplekse eierstrukturer. Disse tiltakene bidro blant annet til å skape et mer rettferdig og likebeholdende skattesystem (Thoresen, Alstadsæter, & Fjærli, 2006).

Nylige endringer i skattesystemet, inkludert økningen av utbytteskatten foreslått av Støres regjering i 2021, har ytterligere satt fokus på beskatningen av kapitalinntekter (Prop. 1 LS Tillegg 1, 2021). Økningen fra 31,68% til 35,2% i 2022 resulterte i en betydelig økning i aksjeutbytte året før skatteendringen. Figur 1 nedenfor illustrerer skattepliktig aksjeutbytte fra år 2000 til 2021, og viser at økningen i aksjeutbytte årene før en skatteøkning indikerer at investorer og selskaper justerte sine utbytteutbetalinger strategisk for å unngå høyere skatter. Vi observerer et klart mønster som ligner på innføringen av utbytteskatten i 2006, noe som danner motivasjonen bak denne oppgaven.

Figur 1. Skattepliktig aksjeutbytte. Milliarder kroner.
Bosatte 17 år og eldre

Kilde: Skatt for personer, Statistisk sentralbyrå

Figur 1: Skattepliktig aksjeutbytte for bosatte personer over 17 år i Norge. Mrd. kr. År 2000-2021. Kilde: SSB, 2022.

En rapport fra SSB (Aaberge, Modalsli, & Vestad, 2020) undersøker hvordan tilbakeholdt overskudd, altså inntekter beholdt i selskaper, brukes som en strategi for skatteplanlegging. Selvstendig næringsdrivende kan ved å tilbakeholde overskudd unngå umiddelbar utbyttebeskatning og i stedet reinvestere i egen virksomhet eller oppbevare midler til fremtidige, mer gunstige skatteforhold. Ved å undersøke 2006-reformens effekt på inntektsfordelingen mellom lønn og utbytte, kan vi få bedre innsikt i hvordan selvstendig næringsdrivende tilpasser seg skatteendringen, inkludert mulige strategier for tilbakeholdt overskudd.

3. Tidligere Forskning

Introduksjonen av utbytteskatt som en del av skattereformen i 2006 har vekket interesse blant økonomer og politikere. Reformen hadde som mål å skape et mer rettferdig skattesystem og stimulere til økonomisk vekst. Dette kapitlet tar for seg eksisterende forskning knyttet til utbytteskatt og dens potensielle effekter på inntektsforskyvning.

3.1 Litteratur om Utbytteskatt og Inntektsforskyvning

I faglitteraturen er det relativt lite utforsket hvordan utbytteskatt påvirker inntektsforskyvning, selv om skatteinsentiver ofte benyttes for å stimulere økonomisk vekst (Lee & Gordon, 2005). Alstadsæter og Jacob (2016) fremhever at det empirisk sett er svært lite kjent om inntektsforskyvning blant individer. I det følgende vil vi gjennomgå eksisterende forskning om utbytteskattens innvirkning på inntektsforskyvning.

3.1.1 Utbytteskatt og Dens Rolle i Strategier for Inntektsforskyvning

Studien "Dividend Taxes and Income Shifting" av Annette Alstadsæter og Martin Jacob, publisert i *Scandinavian Journal of Economics* i 2016, undersøker om en skattelettelse i utbytte for eier-direktører av nært holdte selskaper (CHCs, closely held corporations) påvirker inntektsforskyvning, inntektsgenerering, eller begge deler. Studien bruker mikrodata fra Sverige for perioden 2000 til 2011, med detaljert informasjon på både firma- og individnivå, for å analysere effektene av skattelettelsen på utbytte i 2006.

Studien fremlegger at regjeringer ofte bruker skatteinsentiver for å fremme entreprenørskap og økonomisk vekst. Blant disse insentivene er reduksjon av utbytteskatt for små bedrifter sett på som en strategi for å øke investeringer, og dermed stimulere økonomisk aktivitet. Begrunnelsen er at en lavere skatt på utbytte reduserer det nødvendige avkastningskravet på investeringer, noe som potensielt gjør det mulig for finansielt begrensede firmaer å øke investeringene. Imidlertid, ved siden av de tiltenkte investeringseffektene, skaper gunstige skatteregler muligheter for inntektsskifting, en lovlig form for skatteunngåelse som involverer rekategorisering av inntektstyper for å minimere skatteforpliktelser.

Forskningen avdekker først og fremst robuste bevis for at skattelettelsen førte til en markant økning i inntektsforskyvning blant CHC-eiere. Det ble observert at eierne i større grad valgte å

utbetale utbytte fremfor lønnsinntekt, en praksis som tydeligvis var motivert av utbyttets lavere skattesats. Denne typen skatteplanlegging var spesielt utbredt blant de som hadde større økonomiske insentiver for å gjøre dette, samt de som hadde tilstrekkelig kontroll over selskapets utbyttepolitikk til å påvirke beslutningene. Videre fant forskerne ingen signifikant endring i den totale bruttoinntekten til CHC-eiere sammenlignet med eiere av ubegrensede virksomheter. Dette resultatet antyder at reduksjonen i utbytteskatt primært tilrettela for inntektsforskyvning, heller enn å stimulere direkte inntektsgenerering. Slike funn er viktige, ettersom de indikerer at selv om lavere skattesatser kan ha hatt til hensikt å oppmuntre til økonomisk vekst og investeringer, kan de faktiske konsekvensene ha vært annerledes.

Studien belyser de betydelige skattebesparelsene som ble muliggjort gjennom inntektsforskyvning etter skattereformen i 2006. Resultatene viser en nedgang i opptjent inntekt og en økning i utbytteinntekt i forhold til totalinntekten. For CHC-eiere førte omklassifiseringen av inntekt fra opptjent til utbytte til store skattebesparelser, med en betydelig reduksjon i skattesats. Dette understreker viktigheten av skattepolitikkenes rolle og behovet for at politikere vurderer de økonomiske og sosiale konsekvensene av skatteinsentiver, spesielt med tanke på inntektsforskyvning og tap av skatteinntekter. Forskningen viser overbevisende at skattekuttet på utbytte i 2006 hovedsakelig muliggjorde inntektsforskyvning snarere enn å generere ekstra inntekt eller investeringer.

3.1.2 Omfordelingseffekter av Skattereformer

I det vitenskapelige tidsskriftet *Tidsskrift for samfunnsforskning* ble det i 2012 publisert en artikkel som undersøkte fordelingseffektene av skattereformen i 2006. Reformen initierte betydelige endringer i beskatningen av lønn og utbytte, noe som har påvirket inntektsfordelingen i Norge. Studien benytter mikrodata fra perioden 2000 til 2008 for å belyse disse effektene, ved hjelp av innovative analyseteknikker som skiller horisontale ¹ fra vertikale ² omfordelingseffekter. Reformen førte til en økning i effektiv marginalskatt ³ på utbytte fra 28 til 48 prosent, og en reduksjon i topp marginalskatt på lønn fra 55.3% til 47.8%, som begge er elementer som isolert sett trekker i hver sin retning med tanke på omfordeling (Thoresen, Bø, Fjærli, & Halvorsen, 2012).

---

¹ Personer med lik økonomisk bæreevne betaler lik skatt (Fallan, 2021)

² Personer beskattes ulikt basert på økonomisk bæreevne (Fallan, 2021)

³ Marginalskatt = endring i skattebeløp / endring i brutto skattbar inntekt

Forskerne finner at reformen styrket den vertikale omfordelingen, slik at inntektsforskjellene etter skatt ble noe redusert. De oppdaget også at skattereformen hadde en utjevneende effekt på horisontal ulikhet, ved at beskatningen av lønns- og kapitalinntekter ble mer harmonisert (Thoresen et al., 2012). Videre understreker studien viktigheten av å vurdere skattebetalernes adferdsrespons, og til tross for identifiserte adferdseffekter som respons på lavere marginalsattesatser, endret ikke disse de overordnede funnene av studien. Forskningen til Thoresen et al. (2012) gir innsikt i skattereformens bidrag til et mer rettferdig og effektivt skattesystem, og understreker betydningen av skattesystemets design for å oppnå sosial rettferdighet.

3.1.3 Valget mellom Eierlønn og Utbytte

I studien av Fjærli og Lund (2001), publisert i *Finnish Economic Papers*, undersøkes hvordan inntektsoverføring mellom ulike skattegrunnlag, spesielt valget mellom eierlønn og utbytte, påvirker skatteinntekter og kompliserer skattereformeffekter. Bruken av mikrodata avslører at eieres utbytte- og lønnsutbetalinger fra selskaper ofte er sterkt motivert av skattemessige forhold, selv om det ikke er det eneste motivet. Studien antyder at personlige skattesystemer og skattereguleringer for selskaper blir oppfattet forskjellig, og at eierlønninger kan være motivert av rettigheter til sosiale sikkerhetsfordeler (Fjærli & Lund, 2001).

Tilsvarende utforsker Alstadsæter og Fjærli (2009) i sin studie, publisert i *International Tax Public Finance*, hvordan innføringen av skatt på aksjonærinntekt i Norge i 2006 påvirket utbytteutbetalinger og selskapers finansielle politikk. De finner at annonseringen av skatten førte til tydelige timingeffekter (beslutninger om å fremskynde eller forsinke utbytteutbetalinger for å dra nytte av skatteregelendringer) på utbytteutbetalinger, med en betydelig økning rett før skatten ble innført og et markant fall etterpå. Videre viser deres forskning at modne selskaper er mer tilbøyelige til å utbetale utbytte og at høy vekst i eiendeler øker sannsynligheten for at alle inntekter beholdes internt. Dette antyder at intertemporale inntektsforskyvninger gjennom timing av utbytte kan ha drastisk redusert selskapenes egenkapital og ført til økninger i gjeldsandelene. Slike funn belyser hvordan skatteendringer kan påvirke eieres beslutninger om utbytte versus lønn og har implikasjoner for selskapenes kapitalstruktur og investeringsbeslutninger.

4. Historisk og Nåværende Skattepraksis i Norge

Dette kapitlet utforsker formålet bak skattereformene i 1992 og 2006, samt en utdypende analyse av utbytteskatten. Fokuset ligger på hvordan skattesystemet fungerer som en grunnleggende mekanisme for økonomisk regulering og omfordeling i samfunnet.

4.1 Grunnprinsipper i Beskatning

Skatt er et økonomisk og politisk interesseområde som har til formål å finansiere offentlig forbruk, investeringer og overføringer til privat sektor (Zimmer, 2021). Det kan defineres som “de pengeytelsene som enkeltpersoner og juridiske personer er pålagt å innbetale til det offentlige uten å ha direkte krav på motytelser” (Fallan, 2021). Dette skillet, der betalinger blir gjort til det offentlige uten direkte motytelse, skiller skatter fra betalinger for offentlige tjenester og understreker skattens betydning i økonomien ved å muliggjøre omfordelinger av ressurser i samfunnet. Skattesystemet er inndelt i hovedkategoriene direkte og indirekte skatt, der direkte skatt skrives på bestemte enkeltpersoner eller juridiske personer som f.eks. inntektsskatt og indirekte skatt som pålegges varer og tjenester i stedet for enkeltpersoner eller juridiske personer som f.eks. forbruksskatt (Fallan, 2021). Utbytteskatt faller dermed under kategorien direkte skatter og er et konkret eksempel på hvordan staten sikrer bidrag direkte fra individets kapitalinntekter.

4.1.1 Oversikt over Skattesystemer

Formålet med skattesystemet er å adressere økonomiske, etiske og politiske utfordringer gjennom omfordeling av inntekt og formue, i tråd med skattepolitiske mål (Fallan, 2021). Skattepolitikkenes primære mål skal være finansiering av offentlige utgifter, rettferdig fordeling av inntekt og formue, samt korrigerende av markedssvikt, for å opprettholde et oversiktlig og effektivt skattesystem (NOU 2022:20). Skattesystemet bidrar til å forme økonomiske valg som forbruk, sparing, og investeringer, ved å implementere skatter som enten er vridende eller nøytrale. Vridende skatter, slik som utbytteskatten, påvirker individers og bedrifters økonomiske beslutninger, noe som kan føre til adferdsendringer for å unngå skatten og dermed resultere i mindre effektiv bruk av ressurser i økonomien. I motsetning til dette sikter nøytrale skatter mot å fremme en effektiv ressursallokering ved å unngå å påvirke økonomiske beslutninger (NOU 2022:20).

Et velfungerende skattesystem er bygget på utvalgte hovedprinsipper for å sikre dets funksjonalitet og rettferdighet. Ifølge Fallan (2021), starter dette med enkelhet, hvor skattereglene skal være gjennomsiktede for å lette forståelsen og håndteringen for skattytere, men også redusere mulighetene for skatteunndragelse og -omgåelse. Rettferdighet står som et annet viktig prinsipp, hvor det skilles mellom horisontal og vertikal rettferdighet. Horisontal rettferdighet går ut på at personer med lik økonomisk evne betaler lik skatt, mens vertikal rettferdighet krever ulik beskatning basert på ulik økonomisk bæreevne (Fallan, 2021). Dette prinsippet utdyper betydningen av ulike skattebelastninger - degressiv, proporsjonal og progressiv - for å speile skattyternes evne til å bidra. En degressiv skatt gir lavinnteksgrupper fordelene av lavere skattesatser, mens en proporsjonal skatt pålegger alle en fast prosentsats av inntekten, uten å skille mellom ulike inntektsnivåer. På den andre siden, øker en progressiv skatt beskatningen for høyinnteksgrupper, virker omfordelende og bidrar til en mer utjevnet økonomisk fordeling ved å legge en relativt større skattebyrde på de med høy inntekt og formue. Mens degressiv skatt kan forsterke økonomiske ulikheter ved å fordele ressurser fra lav- til høyinnteksgrupper, sikrer et proporsjonalt skattesystem at alle bidrar med en lik andel av inntekten, hvor både marginalsatt⁴ og gjennomsnittssatt⁵ er konstant uavhengig av inntekt. Marginalsatt⁶ reflekterer skatten betalt på for hver ekstra enhet av inntekt tjent, mens gjennomsnittssatt⁶ beregnes som den totale skatten dividert på den totale inntekten (NOU 2009:10).

Skatteevneprinsippet, som sammenfaller med rettferdighetsprinsippet, innebærer at skattebyrden bør tilpasses individets økonomiske evne til å bære den (Widerberg, 2017). Denne tilnærmingen til skattlegging understrekes også i NOU 2022:20, som argumenterer for at det bidrar til omfordeling av ressurser. Effektivitetsprinsippet blir ofte veiet opp mot rettferdighetsprinsippet og fremhever målet om Pareto-optimal ressursallokering, der ingen kan få økt sin velferd uten at andre får det verre (Fallan, 2021). Samsvarsprinsippet og prinsippet om sammenheng og konsekvens fungerer som støtte til de andre prinsippene ved å fremme et helhetlig, robust og rettferdig skattesystem.

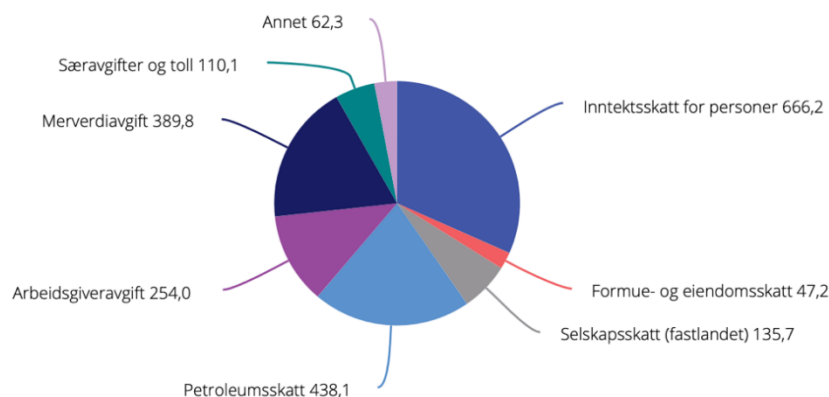
⁴ Marginalsatt = endring i skattebeløp / endring i brutto skattbar inntekt

⁵ Gjennomsnittssatt = total skatt / total inntekt

4.2 Det Norske Skattesystemet

Prinsippet om selvbestemmelse er nedfelt i Grunnloven § 75, bokstav a, som tildeler Stortinget retten til "å pålegge skatter, avgifter, toll og andre offentlige byrder" (Zimmer, 2021). Det er Stortingets ansvar å årlig vurdere og justere disse økonomiske bidragene for å finansiere offentlige tjenester og sosiale velferdsordninger. Stortingets skattevedtak er regulert gjennom tre hovedlover: skatteloven, skatteforvaltningsloven, og skattebetalingsloven. Skatteloven spesifiserer omfanget og størrelsen på skattene, skatteforvaltningsloven adresserer administrasjonen av direkte skatter, og skattebetalingsloven fokuserer på innkreving og betaling av skatter. Skatter og avgifter har også betydelig innvirkning på arbeidstilbud, sparing og investeringer i samfunnet. Regjeringens forslag, Prop 1. LS, understreker viktigheten av å bruke skatter og avgifter for å fremme effektiv ressursbruk og sikre tilstrekkelige inntekter, samtidig som systemet må være i samsvar med EØS-avtalen og andre internasjonale avtaler.

Figur 2 fra "Prop. 1 LS, 2023-2024" illustrerer de totale skatter og avgifter til staten, fylkene og kommunene for 2023. Fra figuren fremgår det at inntektsskatt fra personer, inkludert trygdeavgift, skatt på alminnelig inntekt og trinnskatt, utgjør den største andelen av de totale skatte- og avgiftsinntektene. Dette følges deretter av skatter og avgifter fra petroleumsvirksomheten, samt merverdiavgift og arbeidsgiveravgift.

Figur 2: Anslag for påløpte skatter og avgifter til stat, fylker og kommuner for 2023. Mrd. kr. Kilde: Statsbudsjettet 2023, av Finansdepartementet.

Skattesystemet i Norge pålegger innbyggere skatt på all inntekt og formue. Inntektsskatten, som er en direkte skatt, er progressiv og beløper seg til 22 prosent av nettoinntekten for fast bosatte. Formuesskatten er basert på nettoformuen og deles mellom kommuner og stat. I denne sammenheng utgjør utbytteskatten en del av inntektsskatten ved å beskatte utbytte fra aksjeinvesteringer. Erfaring viser at de årlige tilpasningene av inntektsskatt for å påvirke

investorenes adferd treffer nokså tilfeldig, og skattesystemet blir mer komplisert av mange unntaksregler med en rekke særregler med uoversiktlige virkninger som kan legge til rette for uønsket skatteplanlegging (Zimmer, 2021). Derfor er det viktig å forstå de fundamentale skattereformene i 1992 og 2006, som har hatt betydelig innflytelse på å regulere den skattemessige behandlingen av kapitalinntekter samt investorenes tilpasninger til skatten.

4.3 Viktige Skattereformer

Dette kapitlet gir en oversikt over bakgrunnen og hensiktene med skattereformene fra 1992 og 2006, og diskuterer også tilpasningsmulighetene i overgangsperioden til 2006-reformen.

4.3.1 Skattereformen av 1992

Skattereformen 1992 er basert på målsetningen om lavere skattesatser og bredere skattefundament, der prinsippene nøytralitet og symmetri har vært satt i forgrunnen ved utformingen av skattefundamentet (Zimmer, 1991). Som følge av omfattende muligheter for fradrag og skattekreditter, som tilbød skatteutsettelse, oppstod det en situasjon der det var en betydelig forskjell mellom de offisielle skattesatsene og den reelle beskatningen betalt av skattebetalere. Skattesystemet favoriserte bestemte investeringstyper mer for de med høyere marginalsatt. Dette førte til at investeringsbeslutninger ble basert mer på skatteplanlegging enn på økonomisk nytte, noe som resulterte i ineffektive økonomiske beslutninger (NOU 2003:9).

Reformen i 1992 innførte nye prinsipper for beregning av skatt for både individer og bedrifter i Norge for å sikre en mer rettferdig fordeling av skattebyrden. Systemet ble forenklet ved å innføre to hovedkategorier for skatteberegning: alminnelig inntekt og personinntekt. Alminnelig inntekt, som utgjør grunnlaget for skattlegging av både enkeltpersoner og selskaper, inkluderer nærings- og kapitalinntekter, justert for minstefradrag og fradrag relatert til inntektsgenerering, samt renteutgifter. For selskaper omfatter alminnelig inntekt skattemessig overskudd etter fratrukk for driftskostnader og andre utgifter. Alminnelig inntekt ble beskattet med en fast skattesatt på 28 prosent. Personinntekt, som kun beregnes for individer, omfatter inntekt fra arbeid og pensjon og danner grunnlaget for beregning av trygdeavgifter og toppskatt. For selvstendig næringsdrivende og aktive eiere i selskaper beregnes personinntekt gjennom en standardisert modell, kjent som delingsmodellen, for å skille skatt på arbeid fra skatt på kapital (NOU 2003:9).

Reformen introduserte også en ny måte å håndtere skatt på selskapsinntekter og utdeling av utbytte på, kjent som godtgjørelsesmetoden. Denne tilnærmingen krever at bedrifter skatter av sitt totale overskudd, inkludert utdelt utbytte. Når aksjonærer mottar utbytte, blir dette beløpet skattepliktig for dem. Imidlertid får aksjonærene et fradrag i deres skatteberegning som tilsvarer det utdelte utbyttet multiplisert med deres personlige skattesats. I praksis betydde dette at utbytte ikke ble beskattet, under forutsetning av at både mottakeren og foretaket var underlagt ordinær skatteplikt i Norge.

4.3.2 Skattereformen av 2006

I 2006 innførte Norge en skattereform som førte til vesentlige endringer i marginals kattene på lønn og kapital. Denne reformen var rettet mot å korrigere ubalansene skapt av reformen i 1992 (Thoresen et al., 2006; Thoresen, Bø, Fjærli, & Halvorsen, 2010). Det tidligere skattesystemet ble oppfattet som urettferdig, hovedsakelig på grunn av den store forskjellen i skattesatsene på arbeidsinntekt, som kunne være opptil 64,7 prosent, sammenlignet med en lavere skattesats på 28 prosent for kapitalinntekt (Finanskomiteen, 2003-2004, s. 23). Delingsmodellen, som opprinnelig var ment å adressere dette, mistet sin effektivitet etter flere justeringer av skattereformen etter 1992. For å håndtere dette problemet introduserte regjeringen skattereformen i 2006, som representerte et skifte fra det duale skattesystemet, der kapitalinntekt og lønnsinntekt ble beskattet forskjellig, til et mer semi-dualt system. Dette systemet reduserte forskjellen mellom skattesatsene på kapital- og arbeidsinntekt (Thoresen et al., 2010). Skattereformen i 2006 introduserte fire nye viktige modeller: Deltakermodellen, foretaksmodellen, aksjonærmodellen, og fritaksmodellen (Thoresen et al., 2006).

Deltakermodellen gjelder for selskaper hvor eierne direkte tilskrives en andel av selskapets inntekter og underskudd, med den forutsetning at overskudd skattlegges først når det tas ut av selskapet (Thoresen et al., 2006). Dette systemet sikrer at utbytte som overstiger en fastsatt normalavkastning, basert på en definert skjermingsrente, underlegges beskatning. Det er tilpasset for selskaper med en mer direkte forbindelse mellom eierens bidrag og deres andel av overskuddet. Foretaksmodellen tar for seg enkeltpersonforetak ved å skille mellom risikofri kapitalavkastning og inntekt generert gjennom arbeid eller virksomhetsaktivitet, som dermed skjermes fra å bli beskattet som personinntekt. Dette gir en skattefordel for reinvestering og vekst i virksomheten.

I aksjonærmodellen behandles alle personlige eiere av aksjeselskaper likt, uavhengig av eierskapsstruktur (Thoresen et al., 2010). Systemet deler utbytteinntekter i en skattefri og en skattepliktig del, hvor skjermingsfradraget definerer grensen for skattefri utbytte, basert på en beregnet normalavkastning kjent som skjermingsrente. Utbytte som ikke overstiger denne skjermingsrenten, anses som en retur på investeringen og er derfor ikke gjenstand for ytterligere skatt utover selskapets betalte skatt på 28 prosent. Utbytte som overstiger skjermingsrenten, utløser imidlertid en effektiv skattesats på 48,16 prosent for aksjonæren. Ved å innføre skjermingsfradraget som en metode for å skille mellom normal og ekstraordinær avkastning, motvirker aksjonærmodellen incitamentet for omklassifisering av inntekt til kapitalinntekt og sikrer en rettferdig beskatning av utbytte som overstiger forventet normalavkastning.

Fritaksmodellen fritar bedrifter fra skatt på utbytte og kapitalgevinster, samtidig som den eliminerer fradrag for tap på aksjer. Dette skaper et system hvor selskaper ikke beskattes for utbytte eller kapitalgevinster de mottar, noe som fremmer investering og vekst innenfor norsk næringsliv. Imidlertid, i kombinasjon med aksjonærmodellen, som øker skattesatsen på utbytte for privatpersoner, fører skattereformen i 2006 til økt skatt på utbytte som overstiger den risikofrie avkastningen. Dette selv med skjermingsfradraget i aksjonærmodellen, som tilbyr en viss grad av skattefrihet for utbytter. Resultatet er at tilbakeholdt overskudd i selskaper, som kan reinvesteres eller utbetales som utbytte senere, blir en strategisk faktor for både selskaper og aksjonærer (Ot.prp. nr. 1, 2004-2005).

4.4 Tilpasninger etter Reformen i 2006

I lys av skattereformen i 2006, som innførte skatt på utbytte, identifiseres tre distinkte arbitrasjemuligheter knyttet til skattesystemets endringer. Den første muligheten omhandler optimalisering av kontantbeholdninger i kapitalbegrensede selskaper, beskrevet av Korinek og Stiglitz (2008), hvor selskapenes justering av kontantnivå kan føre til midlertidige økninger eller reduksjoner i utbytteflyten. Dette fenomenet skyldes selskapenes vurdering av kontantverdien mot aksjeeiernes nåværende skattesats på utbytte, motivert av en forventning om fremtidige skatteøkninger.

Den andre muligheten involverer skattearbitrasje gjennom låneopptak, hvor innsidere i et selskap kan manipulere utbytteutbetalinger for å maksimere inntekter etter skatt ved å utnytte

asymmetrisk informasjon og skattesystemets struktur for å skifte inntekt mellom skatteperioder. Dette låneopptaket gjøres med forventning om å reinvestere beløpet tilbake i selskapet etter at skattereformen er iverksatt. Aalstadsæter og Fjærli (2009) beskriver de maksimale utbytteutbetalingene som kan tas ut i periode 1, før skattereformen, gjennom følgende likning:

$$D_1 = M_1 + B_1 - \tau \cdot \max\{0, [D_1 - (1 - \tau) \cdot \pi]\} = M_1 + B_1 - T_{\pi c} \quad (4.1)$$

hvor M_1 er tilgjengelige midler etter investering, B_1 er ekstra gjeld tatt opp utenom investeringene og $T_{\pi c}$ er korreksjonsskatten som kommer dersom utbytteutbetalingene overstiger den skattepliktige inntekten. Dette ekstra utbyttet som ikke har vært gjenstand for skatt i resultatregnskapet, fører til en korreksjonsskatt som må betales hvis det tas ut mer i utbytte enn de har i inntekt etter skatt. I den påfølgende periode, hvis utbytteutbetalingene reduseres under skattepliktig inntekt, vil denne korreksjonsskatten reverseres, og selskapet vil motta en skattekreditt for det ekstra skattebeløpet betalt i den forrige perioden. På den måten oppnår selskapet en form for skattemessig kompensasjon for den tidligere betalte korreksjonsskatten. I periode 2 vil derfor det maksimale utbyttet som overstiger skjermingsfradraget følge forholdet:

$$D_2 = [(1 - \tau) \cdot (\pi_2 - r \cdot B_1) - B_1 + T_{\pi c}] \cdot (1 - t_k) \quad (4.2)$$

I denne perioden 2, etter skattereformen, avhenger utbytte bruttoresultat i periode 2 π_2 , rentekostnaden på lånet rB_1 , det opprinnelige lånebeløpet B_1 , samt korreksjonsskatten fra forrige periode $T_{\pi c}$. Med all den ekstra gjelden tatt opp i periode 1 for å finansiere ekstra utbytteutbetalinger, kan effekten av låneopptaket beskrives som følger:

$$\frac{\partial D}{\partial B} = 1 - \beta[1 + (1 - \tau) \cdot r] \cdot (1 - t_k) - [1 - \beta \cdot (1 - t_k)] \cdot t_{\pi c} \quad (4.3)$$

Ligning 4.3 fremstiller hvordan et tillegg på en krone i utbytte i periode 1 innebærer en reduksjon i brutto utbytte i den neste perioden. Når det gjelder skatt på kapitalgevinster, og fastsettelsen av selskapets skattesats vil en slik tilnærming føre til reduksjon fremstilt som følger:

$$\frac{\partial D}{\partial B} = t_k - [1 - \beta \cdot (1 - t_k)] \cdot t_{\pi c} > 0 \quad (4.4)$$

Ligning 4.4 illustrerer at ved å distribuere utbytte i en periode uten utbytteskatt og finansiere dette som gjeld, kan man potensielt unngå fremtidig utbytteskatt helt. Men, dersom dette fører til korreksjonsskatt, så vil besparelsen reduseres mindre, men det totale utfallet vil fortsatt være gunstig. Denne positive skatteeffekten forblir til utbyttet når skjermingsfradragets grense, eller til det punktet hvor det ikke lenger er hensiktsmessig eller mulig å fortsette på grunn av eksterne begrensninger.

For å kunne utnytte arbitrasjen, som involverer økning av gjeldsbelastningen, forutsetter det mulighet til å skaffe seg nødvendig finansiering. For flere bedrifter kan risikonivået allerede være så høyt at det ville vært ufordelaktig eller risikabelt å øke gjelden ytterligere. Dette betyr at muligheten for å kunne bruke denne metoden for skattearbitrasje avhenger virksomhetens finansielle stabilitet og risikoprofil.

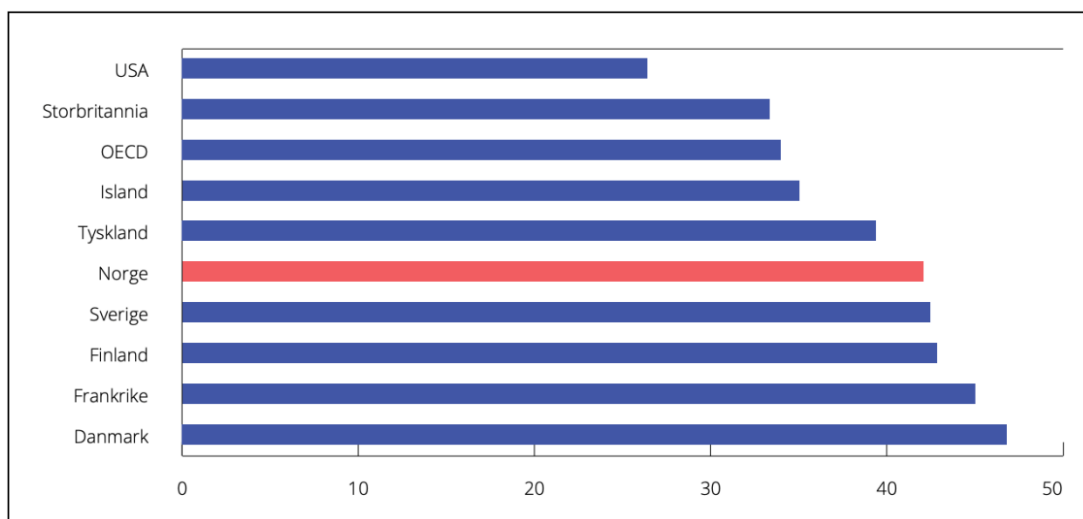
Den tredje muligheten benytter seg av lovlige smutthull som oppsto under overgangsreglene i skattereformen, der investeringsaktiviteter kunne organiseres i skattefrie holdingselskaper, og selskapene kunne manipulere startverdien for beregningsgrunnlaget til risikjustert rente gjennom spesielle overgangsregler. Disse arbitrasjemulighetene, belyst gjennom skattereformens innvirkning, illustrerer hvordan aktører kan søke å utnytte skattesystemets kompleksitet og endringer for å optimalisere skattebyrden, noe som understreker behovet for nøye vurdering og tilpasning av skattelovgivningen for å minimere utilsiktede insentiver til skattetilpasning (Alstadsæter & Fjærli, 2009).

4.5 Internasjonal Beskatning

Internasjonal skattlegging spiller en sentral rolle i finansieringen av offentlige tjenester og overføringer på tvers av ulike land, og variasjoner i skattesystemene gjenspeiler ofte forskjellene i omfanget av disse tjenestene. Norge balanserer skatt og avgifter mot de tilbudte offentlige tjenestene, og plasserer seg med dette i et unikt segment i den internasjonale sammenhengen.

Når vi utforsker landskapet av skatte- og avgiftsnivå i forhold til bruttonasjonalprodukt (BNP), som illustrert i figur 3 fra det norske statsbudsjettet for 2023-2024, observerer vi en innsikt i de økonomiske beslutningene som driver størrelsen på offentlig sektor og totalt skattebidrag. Denne figuren, uten å ta hensyn til andre innteksstrømmer eller de varierte effektene av

skattepliktige statlige pensjons- og trygdeutbetalinger, avslører at Norge står over OECD-gjennomsnittet med hensyn til skatte- og avgiftsnivå, selv om det er lavere enn flere nordiske naboer. Det er interessant at i Norge, blir en del av offentlige utgifter dekket av inntekter fra Statens pensjonsfond utland, noe som utgjør en betydelig andel av de totale utgiftene i det offentlige budsjettet. Historisk sett har skatte- og avgiftsinntektene i Norge variert mellom 38 og 44 prosent av BNP, sammenlignet med Sverige og Danmark, som begge har høyere andeler. Dette står i kontrast til det generelle skattenivået i OECD-landene, som har svinget mellom 30 og 35 prosent av BNP gjennom tiden. Dette gir et rammeverk for å forstå de strategiske økonomiske valgene som påvirker offentlig finansiering i Norge og sammenligne det med andre land (Norges Statsbudsjett, 2023-2024).

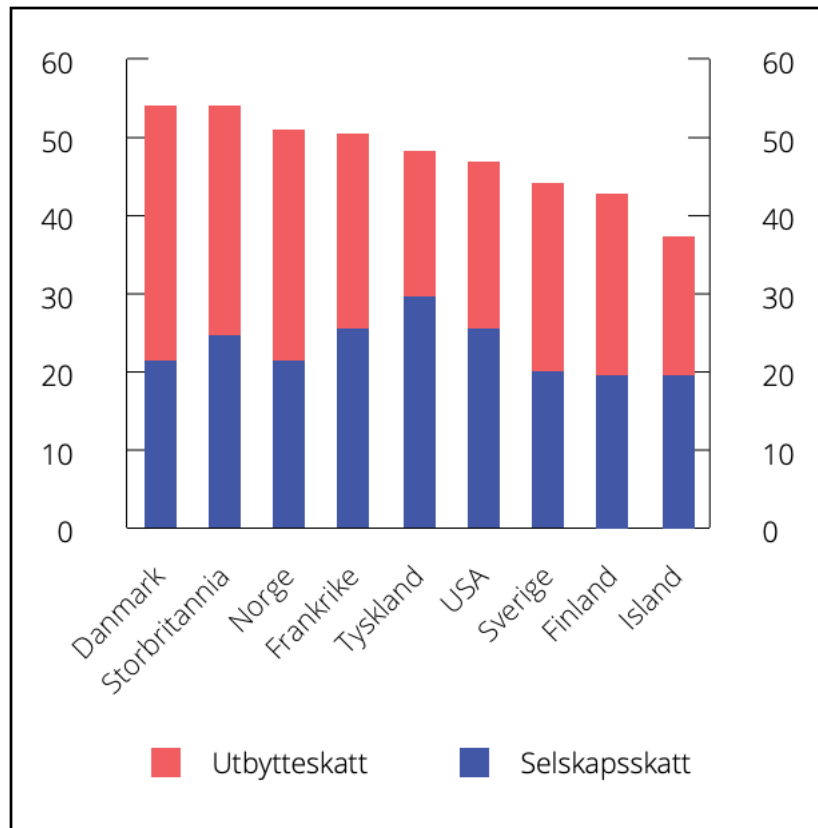

Figur 3: Skatte- og avgiftsinntekter i prosent av BNP i utvalgte land og OECD i 2021. Kilde: Statsbudsjettet 2023, av Finansdepartementet.

Figur 4 nedenfor viser en sammenligning av den samlede marginale skattesatsen på utbytte i forskjellige land. I Norge er utbytteskatten betydelig, som illustrert med diagrammets røde segment. Dette er spesielt relevant for vår undersøkelse av hvordan slike skattebetingelser potensielt påvirker beslutninger blant selvstendig næringsdrivende, som ofte står overfor valget mellom å distribuere eller tilbakeholde overskudd i sine foretak. I sammenligning med land som Danmark og Storbritannia, hvor skattesatser er mer moderate, kan Norges skattestruktur stimulere til at overskudd blir tilbakeholdt fremfor distribuert som utbytte. En slik tendens til å tilbakeholde overskudd kan være en strategi for å utsette skattebyrder, noe som oppmuntre til interne gjeninvesteringer og vekst. Imidlertid kan dette også bære med seg risikoer ved å potensielt hemme økonomisk aktivitet hvis midlene ikke blir utnyttet effektivt (Harding et al., 2022). Bakgrunnen for Norges posisjon i dette skattebildet kan være en balansert politikk som

søker å maksimere inntektsgenereringen for staten uten å kvele den økonomiske veksten. Dette følger også anbefalinger fra OECD om å unngå overdreven skattebelastning som kan føre til økonomisk ineffektivitet og redusert internasjonal konkurransevne (Norges Statsbudsjett, 2023-2024).

Figur 4: Samlet marginalskatt på utbytte på selskapets og eiernes hånd i noen utvalgte land. Kilde: Statsbudsjettet 2023, av Finansdepartementet.

4.6 Beskatning av Utbytte

I henhold til den norske skatteloven, spesifikt kapittel 10 om "Særregler om inntektsbeskatning av selskaper, selskapsdeltakere og samvirkeforetak", reguleres skatteplikten for utbytte. Ifølge skatteloven av 1999 (sktl. 1999 § 10-11 2. ledd), er aksjeutbytte definert som enhver vederlagsfri verdioverføring fra selskap til aksjonær og anses som skattepliktig inntekt. Med aksjonærmodellen, introdusert i 2006, reguleres skatteleggingen av aksjeutbytte for personer bosatt i Norge med generell skatteplikt. Modellens hensikt er å balansere skattleggingen av arbeids- og kapitalinntekt ved å beskatte utbytte og gevinster, som overstiger en risikofri avkastning, som alminnelig inntekt. For bedrifter underlagt fritaksmetoden, er aksjeutbytte og -gevinster fra investeringer i andre aksjeselskap fritatt for skatt (Skatteetaten, n.d.).

Skjermingsfradraget, en viktig mekanisme i skattesystemet, tillater aksjonærer et fradrag basert på et skjermingsgrunnlag multiplisert med en skjermingsrente fastsatt av Skattedirektoratet. Dette skjermingsgrunnlaget tar utgangspunkt i aksjens inngangsverdi, samt tillegg for anskaffelseskostnader og eventuelt ubrukke skjermingsfradrag fra tidligere år, noe som bidrar til å redusere skatteplikt på utbytte. Sktl. §10-11, 1. ledd, fastsetter at skattepliktig utbytte, etter fradrag for skjerming, skal oppjusteres med en faktor på 1,72. Aksjeutbytte skattlegges vanligvis som alminnelig inntekt med en sats på 22 prosent. Imidlertid er skattesatsen for gevinst, tap eller utbytte for inntektsåret 2024 satt til 37,84 prosent⁷, noe som reflekterer oppjusteringen med faktoren 1,72 (Skatteetaten, n.d.).

---

⁷ Total skatt: gevinst, tap eller utbytte fra aksjer * 1,72 * 22% * 100 = 37,84%

5. Metode

Dette kapittelet vil beskrive metodikken som ligger til grunn for analysene utført i denne oppgaven. Først presenteres tilnærmingen for definisjon av vår kontroll- og tiltaksgruppe. Deretter introduseres den kvantitative analysen vi har benyttet med beskrivelse av Forskjell-i-forskjell-metode (FiF-metode) tilpasset paneldata. Til slutt presenterer vi modellen som anvendes og gir en beskrivelse av variablene som inngår i analysen.

5.1 Etablering av Kontrollgruppe og Intervensjonsgruppe

Metodologien som anvendes i denne studien baserer seg på en Forskjell-i-forskjell-regresjon, da vi betrakter skattereformen som en eksogen hendelse med potensial til å påvirke den økonomiske konteksten der våre aktører opererer. Vi ser på studiet som et naturlig eksperiment ettersom behandlings- og kontrollgruppene er et bevist resultat av den eksterne reformen og ikke tilfeldig utvalgt (Wooldridge, 2020).

Valget av behandlingsgruppen er basert på at selvstendig næringsdrivende historisk har hatt muligheten til å omgå høyere skattesatser ved å klassifisere inntekt som kapitalinntekt og deres unike mulighet til å tilbakeholde overskudd i selskapet framfor utbetaling av utbytte. Denne gruppen hadde både anledning til å forberede seg før reformen trådte i kraft og til å justere seg til den nye standarden etter reformen. Dette gjør dem til en gunstig gruppe for å studere adferd relatert til skatteendringer og for å analysere effektene av reformen på inntektsfordeling.

For å gjennomføre en gyldig FiF-analyse er det videre nødvendig med en kontrollgruppe som kan fungere som et kontrafaktisk utfall, det vil si en gruppe som gjennomgikk samme tidsperiode som behandlingsgruppen, men uten å bli påvirket av reformen. Skattereformen i 2006 var en generell endring som påvirket alle norske skattebetalere, og dette gjør det utfordrende å finne en kontrollgruppe som gikk uberørt. Likevel, ved å sette søkelys på beskatningen av kapitalinntekt, finner vi at lønnstakere, selv om de også kan motta utbytte, ikke har samme grad av fleksibilitet som de selvstendige til å omfordele inntektene mellom ulike kilder. Lønnstakere kan dermed tjene som en passende kontrollgruppe i denne konteksten, gitt deres relativt begrensede muligheter for å tilpasse seg skattereformens effekter sammenlignet med selvstendige næringsdrivende.

5.2 Måling av interaksjonseffekten

For å måle skattereforens effekt på fordelingen av utbytte og lønn, betrakter vi tiltaket som en kilde til heterogene behandlingseffekter. Dette betyr at selv om reformen påvirker hele befolkningen, varierer effekten basert på forskjellige faktorer som økonomiske forhold og individuelle egenskaper. Skattereforens kan dermed forstås som en distribusjon av forskjellige tiltakseffekter over ulike grupper eller aktører i økonomien, hvilket gir grunnlag for analyser av denne fordelingen (Huntington-Klein, 2022).

En vanlig tilnærming for å vurdere slike effekter er å fokusere på den gjennomsnittlige effekten som hver gruppe eller individ opplever, kjent som gjennomsnittlig tiltakseffekt (Average Treatment Effect, ATE).

$$\tau_{ate} = E[Y_i(1) - Y_i(0)] \quad (5.1)$$

ATE tar utgangspunkt i forskjellen mellom forventet utfall for behandlingsgruppen, betegnet som $Y_i(1)$, og kontrollgruppen, betegnet som $Y_i(0)$ (Wooldridge, 2007). Imidlertid er vi i denne analysen mer interessert i effekten av tiltaket på en bestemt gruppe, nemlig de selvstendige næringsdrivende, enn på reformens generelle effekt på hele befolkningen.

For å fokusere på den gjennomsnittlige effekten for de som faktisk ble behandlet, bruker vi en annen tilnærming kalt gjennomsnittlig tiltakseffekt på de behandlede (Average Treatment Effect on the Treated, ATT eller ATET). Dette gir oss innsikt i effekten for de som ble direkte påvirket av tiltaket. Denne metoden forutsetter at vi starter med en behandlingsgruppe som er kjent for å ha blitt utsatt for effekten av tiltaket. ATET kan forstås som den forventede forskjellen i utfall for behandlingsgruppen i forhold til hva resultatene ville vært uten behandling, forutsatt parallelle trender i fravær av tiltaket.

$$\tau_{atet} = E[Y_i(1) - EY_i(0) | W = 1] \quad (5.2)$$

Formelen for ATET over involverer en variabel W , som fungerer som en binær indikator for behandling, hvor 1 betyr behandlet og 0 betyr ubehandlet. Dette tillater oss å fokusere utelukkende på den gruppen som er påvirket av tiltaket, og vurdere hvordan resultatene for denne gruppen ville vært dersom tiltaket ikke hadde funnet sted.

Vi presenterer resultatene for ATET ved hjelp av en FiF-regresjon som vi vil analysere nærmere i denne studien. Gjennom denne tilnærmingen håper vi å kunne estimere den gjennomsnittlige effekten av skattereformen for de selvstendige næringsdrivende, og dermed bedre forstå reformens innvirkning på denne spesifikke gruppen.

5.3 Toveis faste effekter Forskjell-i-forskjell estimator

Ettersom vi har tilgang til et paneldatasett, har vi observasjoner av de samme aktørene både før og etter reformen. Dette gir oss muligheten til å estimere den gjennomsnittlige behandlingseffekten på tvers av ulike inntektskategorier. Forskjell-i-forskjell metoden er et populært kvasi-eksperimentelt design som brukes til å analysere kausalitet i observerte data. I enkel form beregner den endringen i inntekt før og etter reformen med en dummyvariabel som er 1 for de som ble påvirket og 0 for de som ikke ble påvirket (Wooldridge, 2020).

Regresjonen forutsetter at de som blir påvirket, er tilfeldige individer, og at i fravær av reformen, ville det vært parallelle trender mellom gruppene. Vi vil senere i oppgaven undersøke om våre grupper støtter denne antagelsen. Analysen beregner gjennomsnittlig endring for behandlingsgruppen både før og etter 2006 og trekker fra den gjennomsnittlige endringen observert i kontrollgruppen.

Vi har inkludert tilleggsvariabler i regresjonen for å kontrollere for mulige utelatte tredjevariabler som kan påvirke forholdet mellom de avhengige og uavhengige variablene. Vi benytter paneldatasettet for å utføre en toveis faste effekt forskjell-i-forskjell estimator (two-way fixed effects difference-in-difference estimator, TWFE). Faste effekter er en metode tatt i bruk ettersom det er et problem å utforske alle variabler som potensielt kan spille en rolle i adferden til aktørene. Paneldata som analyserer to grupper over to perioder, er særlig egnet til toveis faste effekter ettersom vi da benytter fast effekt for individfaste og tidsfaste effekter. Individfaste effekter går i vår metode på gruppenivå, den kontrollerer for alle konstante effekter som påvirker gruppen individet tilhører, altså alt av konstante faktorer som påvirker selvstendige næringsdrivende. Tidsfaste effekter kontrollerer alle konstante faktorer som påvirker utfallet over tid (Huntington-Klein, 2022).

Modellen for vår forskjell-i-forskjell-estimator er strukturert som følger

$$\log(Y_{it}) = \alpha_g + a_t + \beta_0 + \beta_1 Tiltak_i + \beta_2 EtterTiltak_t + \beta_3 Tiltak_i \cdot EtterTiltak_t + \dots + \beta_4 X_{1i} + \beta_5 X_{2i} + \beta_6 X_{3i} + \beta_7 X_{4i} + \beta_8 X_{5i} + \epsilon_{it} \quad (5.3)$$

Vår avhengige variabel er notert i modellen over som $\log(Y_{it})$, variabelen framstilles i form av den naturlige logaritmen til utfallet. β_0 representerer konstantleddet som er den gjennomsnittlige verdien av vår avhengige variabel dersom resten av modellen har verdien 0. Konstantleddet er et grunnleggende element i regresjonen for å kunne sammenligne effektene av andre variabler. Videre ser vi på $\beta_1 Tiltak_i$ som en indikator for om aktøren er i behandlingsgruppen eller ikke, verdi 1 fordeles dersom behandlet, 0 ellers. $\beta_2 EtterTiltak_t$ er også en indikator, denne indikerer dersom aktøren befinner seg i perioden etter 2006 uavhengig av behandling. Den tredje indikator notasjonen $\beta_3 Tiltak_i \times EtterTiltak_t$ blir utregnet fra regresjonen og viser til personer i behandlingsgruppen som også befinner seg i perioden etter reformen. β_3 er i modellen det vi kaller forskjell-i-forskjell estimatet og forteller hvor mye større effekten er for behandlingsgruppen etter tiltaket enn i perioden før tiltaket. Siden vi denne modellen bare har to grupper (behandling og kontroll) og to perioder (før-hendelsen og etter-hendelsen) er betegnelsen for individfaste og tidsfaste effekter notert $\alpha_g + a_t$ hvor α_g faste effekter på gruppenivå.

Det er også implementert kontrollvariabler β_4 til β_8 som tar hensyn til diverse faktorer som ikke inngår under faste effekter modellen. Til slutt er det standard å inkludere ϵ_{it} som et feilledd som har til hensikt å representere tilfeldige feil eller observasjoner vi ikke har tatt hensyn til som kan påvirke utfallet.

Vi har i dette tilfellet valgt å benytte oss av muligheten til å transformere våre avhengige variabelen sammen med kontrollvariablene for lønn og gjeld til den naturlige logaritmen til verdiene. Hensikten for denne avgjørelsen er dersom vi ser på «rå resultater» vil det fremstille endringen i vår avhengige variabel som følger av én ekstra enhet endring i våre uavhengige. Dette kan gjøre resultatene våre vanskeligere å tolke, ettersom effekten av hver krone på aktørens totalinntekt ikke gjenspeiler de faktiske funnene i analysen. Ved en logaritmisk transformasjon av observasjonene kan vi tolke regresjonskoeffisienten som en estimert prosentvis endring i den inntektsandelen knyttet til en økning på én enhet i regresjonens uavhengige variabler. Dette betyr videre at vi måler prosentendringen på en skala fra 0 til 1.

5.4 Oppsett av Hendelsesstudie

Vi har til nå estimert effekten av før og etter reformen, men dette gir i praksis bare et estimat av en enkel tiltakseffekt som skal dekke hele «etter-perioden». Det er ikke klart hvor stor effekt

de enkelte årene hadde, vi vet bare at effektene først kom etter 2006. Med andre ord, er vi interessert i å studere tiltakseffekten over flere perioder (Huntington-Klein, 2022)

Vi bestemmer oss for å benytte en form for hendelsesstudie kalt for *Dynamisk tiltaks effekt* (Dynamic treatment effect) som tillater effektene å differere fra enkelte tidsperioder. Ideen baserer seg på at vi bruker en sentrert tidsvariabel som beregnes ut ifra når hendelsen tok plass (Huntington-Klein, 2022). Dermed genererer vi variabler for vært år minus tiltaksåret, som tilsvarer at den siste perioden før tiltaket (2005) blir $t = 0$ og første periode med tiltak (2006) får tilsvarende $t = 1$. ved å nå samkjøre vår behandlingsgruppe med disse binære dummy variablene får vi effekten av tiltaket over tid. Periodene før 2005 går i modellen som $t = -1$.

$$Y = \alpha_g + a_t + \beta_{-t_1}Tiltak + \beta_{-(T_1-1_1)}Tiltak + \beta_{-1}Tiltak + \beta_1Tiltak + \dots + \beta_{T_2}Tiltak + \epsilon \quad (5.4)$$

Modellen over er måten vi setter opp den dynamiske tiltaks effekt hendelsesstudiet. Notasjonene $\alpha_g + a_t$ er i rekkefølge våre faste effekter for individ og tid. Enkelt forklart er fast effekt for individ betegnelse på om aktøren er i tiltaksgruppen eller ikke, mens for tid angår det om man befinner seg i før-eller etter-perioden av reformen. Merk her at β_0 som ellers er plassert etter $\beta_{-(T_1-1_1)}Tiltak$ er utelatt, dette er den siste koeffisienten før reformen tredde i kraft. Verdien er utelatt ettersom vi trenger en referansegruppe til å skille periodene, det ville imidlertid også oppstå store problemer angående multikollinearitet dersom vi ikke utelater dette basisåret (Huntington-Klein, 2022). Resultatene vi er ute etter i denne typen hendelsesstudier er å se på hvordan tiltaket påvirket etter reformen. De første koeffisientene bør derfor være relativt små og ikke-signifikante ettersom det ikke er noen hendelse som foregår før nåtiden. Koeffisientene vist i Etter-perioden derimot er da FiF estimater som varierer over tid (Douglas L. Miller, 2023).

Når vi her definerer hendelsesstudiet som en periode før-hendelsen og en etter-hendelsen, er det vært å nevne at selv om vi ser på etter-hendelsen betyr ikke nødvendigvis dette at tiltaket må være en isolert hendelse som «kom og gikk», men heller at hendelsen må ha tredd i kraft en gitt tid. Selve hendelsen kan altså fortsette å framtrede i etter-hendelsen perioden som er tilfellet i vår analyse av skattereformen som åpenbart fortsatte å påvirke aktører også etter 2006.

Generelt står hendelsesstudier ovenfor et problem ettersom det er essensielt at tiltaket hendelsen bringer er det eneste som motiverer til endring. Dersom årsaken for endring stammer fra noe annet enn selve hendelsen vil resultatene være svært tvilsomme. Dette kontrolleres vanligvis

for ved å bruke observasjoner før-hendelse til å lage predikasjoner for hvordan framtiden ville utformet seg ved fravær av hendelsen. Eventuelt er det også mulig å predikere etter-hendelsen med utfallene observert etter-hendelsen. Disse to metodene er imidlertid unødvendige for dette studiet ettersom vi benytter oss av en kontrollgruppe for å justere for kontrafaktiske utfall (Huntington-Klein, 2022).

6. Data

Dette kapitlet omhandler datagrunnlaget for de empiriske analysene i oppgaven. Innledningsvis introduseres Microdata-tjenesten, med en diskusjon om de mulighetene og begrensningene den representerer for forskningen. Deretter beskrives utvalget som anvendes i analysene, inkludert kriteriene for valg av data. Videre detaljeres variablene som inngår i modellen, noe som gir innsikt i hvilke faktorer som anses som relevante for forskningsformålene. Avslutningsvis gis det en presentasjon av deskriptiv statistikk for det anvendte datamaterialet.

6.1 Innføring i Microdata

Norsk registerdata er generelt svært attraktivt for forskning på personnivå, men på grunn av strenge personvernkrav, kan prosessen med å få godkjent tilgang være både tid og kostnadskrevende. I vår analyse benytter vi oss av SSB registerdata, som er tilgjengelig gjennom Microdata.no. Tjenesten tilbyr en tilnærming til datadeling som eliminerer behovet for søknadsprosesser. Tilgangen til dataen er berettiget gjennom bruk av metadata, hvor selve registerdataene er skjult for brukerne og kan ikke overføres til andre analyseplattformer. Alle resultater er anonymisert ved hjelp av et personvernfilter, som sikrer at ingen direkte koblinger kan etableres mellom data og enkeltpersoner (Microdata, 2022).

For å fremme anonymiteten i registerdataene, har Microdata implementert flere tiltak. Winsorisering, blir brukt som en metode for å skjule ekstreme observasjoner. Ved å anvende en 2% winsorisering, plasseres de 1% høyeste verdiene i 99-prosentilen og de 1% laveste verdiene i 1-prosentilen. I tillegg er en minimumspopulasjon på 1000 personer et krav for å kunne se resultater av analyser på plattformen.

I tilfeller av visualisering av deskriptive data, introduseres støy ved at det legges til ± 5 personer til resultatet. Denne støyen er konstant og stokastisk, med en forventningsverdi lik null. Det er også gjennomført et tiltak som skjuler konstantledd i regresjonsresultater hvis analysepopulasjonen har for mange unike kombinasjoner av kategoriske variabler. Det er viktig her å poengtere at analysen ikke blir påvirket av dette, men heller at konstantledd resultatene blir skjult i en framvisning av regresjonsanalysen. Vi kommer tilbake til disse tiltakene når vi senere diskuterer våre regresjonsresultater (Microdata, 2022).

6.2 Studiepopulasjon

I denne analysen benytter vi paneldata, og microdata har sine egne paneldataformater som er spesielt egnet for å analysere denne typen data. Microdata tar med alle valgte variabler og samler inn all tilgjengelig data over den spesifiserte tidsperioden. Datasettene vokser raskt til flere millioner observasjoner ettersom hver enhet måles flere ganger i året. For å håndtere slike omfattende datamengder er det viktig å etablere en startpopulasjon (Microdata, 2022).

Behandlingsgruppen, som inkluderer personer som klassifiserer sin yrkesstatus som selvstendig næringsdrivende, utgjør de første enhetene som inkluderes i populasjonen. Kontrollgruppen, består av personer som er opplyst til å være yrkesaktiv lønnstager som mottar sin inntekt fra privat eller offentlig selskap. Videre krever vi at de aktørene vi analyserer, faktisk mottar både lønn og utbytte. Ved å filtrere ut alle som ikke mottar lønn fra arbeidsgiver, ikke har fått utbetalt utbytte og ikke eier noen aksjer, har vi en startgruppe som fyller våre krav til å bli med i populasjonen. Utover våre vilkår justerer vi datasettet til å fjerne alle manglende verdier og satt en aldersbegrensning mellom 18 og 67 år. I tillegg vil Microdata sitt standard oppsett forsikre at ekstremobservasjoner på 99 og 1-prosentilen blir filtrert ut. Vi sitter så igjen med en populasjon bestående av 21 281 selvstendig næringsdrivende og 251 514 yrkesaktive lønnstager, som alle mottar både lønn og utbytte.

Vi står så ovenfor en utfordring i og med at vi ønsker å sammenligne behandlingsgruppen med en tilsvarende omfattende kontrollgruppe. Det er derfor behovet for variabler som kan fungere som filtrerings variabler, men hensikt å redusere antall lønnstager i populasjonen uten å påvirke nivået for selvstendig næringsdrivende. Etter å ha mislykkes i å finne relevante variabler blant microdata sitt datautvalg, benyttet vi oss av analyseverktøyet sin mulighet for å trekke ut et tilfeldig utvalg ved hjelp av sample funksjonen. Datasettet har dermed trukket ut 20 489 tilfeldige lønnstager bland de originale 251 514 individene. Vi ender så opp med 21 281 selvstendig næringsdrivende og 20 489 lønnstager som utgjør 41 764 individer som ytterligere skaper en paneldata-populasjon som observerer 198 740 enheter over tidsperiode 2002 til 2010.

6.3 Avhengige Variabler

Inspirert av Alstadsæter og Jacob (2016) sin artikkel om inntektsforskyvning tar vi også i bruk andeler av totalinntekten for å analysere eventuelle endringer aktørene gjør i forbindelse med 2006 skattereformen. Vi har valgt i denne analysen å se på reformens effekt på hvordan andelen

av inntektene er fordelt over lønn og utbytte. Framgangsmåten starter ved å generere en variabel for totalinntekt. Dette gjøres ved å samle data for individets lønnsinntekt og aksjeutbytte. Lønnsinntektene inneholder observasjoner for lønn fra arbeidsgiver sammen med næringsinntekt, men vi omtaler denne andelen videre som lønnsandel. Beløpene er i denne variabelen rapportert i netto verdi som medfører at variabelen tar hensyn til skatt og eventuelle avgifter og fradrag. At verdiene er framstilt som netto kan være viktig og kommentere ettersom beløpene sannsynligvis vil bli påvirket av skattereformen selv om brutto inntektene kanskje ikke ser noe betydelig endring. Lønnsandel variabelen inneholder også sykepenger og fødselspenger aktøren kan ha hatt krav på. Andre del av totalinntekten blir definert som utbytteandel og er sammensatt av alt skattepliktig og skattefritt utbytte. Observasjonene til utbytte er i microdata hentet direkte ut fra selvangivelsen og omfatter utbytte i både Norske og utenlandske selskap, i motsetning til lønnsinntekt er verdiene for utbytte angitt i brutto verdi. Faktumet at totalinntekten i denne analysen er sammensatt av en netto inntekt og en brutto kan ha implikasjoner på resultatene vi finner, noe som blir nærmere belyst senere.

Basert på totalinntekten går vi videre med å beregne ut prosentandel lønn og aksjeutbytte slik at vi har to prosentandeler av individets totale inntekt som blir våre avhengige variabler sammen med totalinntekten. Aksjeutbytte og lønn er i og for seg selv selvstendige variabler, men satt opp under totalinntekten er variablene speilbilder av hverandre som sammen utgjør den totale inntekten til aktørene. Støyleggingen Microdata har implementert hindrer derimot at vi ser summene gå opp i totalinntekten i deskriptive settinger. Med våre avhengige variabler på plass velger vi så å bruke den naturlige logaritme til disse inntektsvariablene slik at vi i regresjonsanalysen får muligheten til å se på prosentvis endring i stedet for endring i antall kroner som gjør resultatene våre enklere å tolke og diskutere.

6.4 Kontrollvariabler

Studiet tar videre i bruk noen uavhengige variabler for å kontrollere for andre uobserverbare faktorer som kan spille en effekt på adferden til våre utvalgte aktører utover tid. Alder og kjønn er to standard uavhengige variabler som egner seg bra til å kontrollere uobserverbare innvirkninger på personnivå. Videre har microdata også store mengder data på utdanning som kan fungere som en tilregnelig kontrollvariabel for denne type studie på endringer i inntekt. Variabelen utdanningsnivå er en kode for høyeste fullførte utdanning og består av 5 585 mulige underkategorier. Vi har så mulighet til å hente ut overkategorier som bestemmer det generelle

nivået på utdanningen og kan så lage våre egne kategorier av utdanning som baserer seg på høydenivået. Vi har så bestemt at for denne analysen kan aktørene være inndelt i et av tre utdanningsnivåer: lav, universitet og høy utdanning. Lav utdanning vil være kategorien til dem som har sin høyeste registrerte utdanning i videregående skole eller lavere (barn eller ungdomsskole). Universitetet kategorien defineres som utdanning fra universitet/høyskole T.o.m fire års utdanning (typisk bachelor). De med høyest utdanning klassifiseres som høyere utdanning i vår analyse og består av aktører med lengre en 4 års utdanning fra universitet/høyskole (typisk master), forskerutdanning eller doktorgrad (Microdata, 2022).

6.5 Deskriptiv Statistikk

I tabell 1 nedenfor ser vi hvor stort andel hver av variabelen utgjør for behandling og kontrollgruppen. Vi ønsker som forklart tidligere at gruppene våre er så like som mulig både før og etter hendelsen i 2006, Men det er enda forventet at ulikheter forekommer.

Selvstendig næringsdrivende

Variabel	Gj.snitt	Std.avvik	Antall	1%	Medianverdi	99%
Alder	50.03	11.84	13,465	21	53	67
Mann	0.77	0.41	13,465	0	1	1
Lav utdanning	0.6941	0.46	9,352	0	1	1
Universitet	0.1979	0.39	2,665	0	0	1
Høyere utdanning	0.1039	0.30	1,398	0	0	1
Yrkesinntekt	331,835	321,770	12,912	-126,000	265,000	1,610,000
Lønn	183,514	208,629	8,444	1,020	110,000	1,040,000
Utbytte	23,271	81,143	8,103	10	2,080	607,000
Totalinntekt	375,324	367,575	7,839	-115,000	293,000	1,950,000
Gjeld	1,283,406	1,720,174	12,257	283	685,000	9,830,000

Lønnstager

Variabel	Gj.snitt	Std.avvik	Antall	1%	Medianverdi	99%
Alder	42.22	11.30	11,349	20	33	66
Mann	0.59	0.49	11,349	0	1	1
Lav utdanning	0.61	0.48	7,028	0	1	1
Universitet	0.27	0.44	3,060	0	0	1
Høyere utdanning	0.105	0.30	1,191	0	0	1
Yrkesinntekt	394,133	281,803	108,35	2,260	359,000	1,450,000
Lønn	387,234	278,115	10,674	3,370	353,000	1,143,000
Utbytte	50,363	181,060	6,316	7	1,960	1,300,000
Totalinntekt	504,112	387,832	6,116	5,490	434,000	2,370,000
Gjeld	1,059,865	1,212,494	9,958	262	679,000	6,290,000

Merk:

Tabellen viser til statistiske verdier for behandlingsgruppen (selvstendig næringsdrivende) og kontrollgruppen (lønnstager). Gjennomsnittsverdier og standard avvik er påvirket av støylegging for å skjule personidentifiserende informasjon, medianverdien er dermed oppgitt og brukes i felleskap med gjennomsnittsverdien for å skape et presist bilde.

Tabell 1: Deskriptiv data

Når vi nå benytter tabellen over er det viktig å først peke tilbake til winsorteringen microdata har implementert i analyseverktøyet. Tiltaket vil påvirke gjennomsnittet samt standardavviket til våre numeriske variabler til en viss grad, såpass at vi ser det fordelaktig å inkludere medianverdier for å presentere et mer nøyaktig bilde av statistikken da verdiene her skal være uberørt. Vi ser resultatet av denne sorteringen blant annet gjennom vår genererte variabel totalinntekt, som ikke viser den eksakte summen av utbytte og lønn, som er komponentene til variabelen. Enda en konsekvens av winsorteringen er at 1% høyeste verdiene settes til 99-prosentil og de 1% laveste settes til 1-prosentilen. Micordata (2022) spesifiserer derimot at begrensningen ikke har noe påvirkning på regresjons analyser ettersom disse ikke innebærer personidentifiserende informasjon. Medianverdiene gir altså et riktigere bilde av normalen som følge, men gjennomsnitte skal fortsatt være presist nok til å være relevant.

Når vi ser på lønnsinntektene til de ulike gruppene, skiller vi mellom lønn og yrkesinntekter. Lønn beregnes som alt skattepliktig kontantlønn utbetalt fra arbeidsgiver samt syke- og fødselspenger. Lønnsinntekter, innebærer lønn, men har også inkludert netto næringsinntekter som spiller en stor rolle i økonomien til selvstendige næringsdriven. Lønnsinntekter gir i vårt design et tydeligere bilde ettersom selvstendige ofte drar inn mye av sine inntekter direkte gjennom yrket. I tabellen over ser vi store forskjeller i lønn hvor lønnstagerer ligger på betydelig høyere lønnsnivåer, men dersom vi heller benytter oss av lønnsinntektene ser vi et klarere bilde av den faktiske inntekten til selvstendig og nivåene blir mer sammenlignbare og stemmer godt overens med Nasjonalregnskapet (SSB) som viser til gjennomsnittslønn på 359 000kr i år 2006. Som nevnt tidligere, så vil yrkesinntekter fremover betraktes som lønnsandel.

Tabellen indikerer en relativt lik aldersfordeling mellom gruppene, til tross for at selvstendige individer har en gjennomsnittsalder som er åtte år høyere enn lønnstagerer. Kjønnfordelingen viser imidlertid større variasjon, med hele 77% av behandlingsgruppen bestående av menn, mens kontrollgruppen har en mer balansert kjønnsfordeling med 59% menn. Utdanningsnivået ser ut til å være tilnærmet likt mellom gruppene, med en jevn fordeling over de definerte utdanningskategoriene.

Data fra vår deskriptive analyse viser at selvstendig næringsdrivende har høyere gjeld sammenlignet med lønnstagerer, noe som kan indikere strategisk finansiell adferd for å unngå utbytteskatt. Ifølge SSB-rapporten av Aaberge et al. (2021) ses det at bedrifter i høyere inntektsgrupper ofte tilbakeholder overskudd for å reinvestere i virksomheten, noe som kan

medføre økt gjeldsopptak som en metode for å finansiere videre drift uten å distribuere skattbart utbytte. Videre understøtter dette bruken av gjeld som et strategisk verktøy for å maksimere gjeninvesteringer mens eierne unngår økte skattebyrder på utbytte, noe som stemmer overens med arbitrasjemulighetene diskutert av Alstadsæter og Fjærli (2009) i kapittel 4. Teorien om at selvstendige næringsdrivende tar opp gjeld som tilbakeholdt overskudd for å finansiere utbytteutbetalinger foran en forventet økning i utbytteskatten, reflekteres i en høyere gjennomsnittlig gjeldsbelastning i behandlingsgruppen, på tross av signifikant lavere lønns- og utbytteinntekter. Det er særlig bemerkelsesverdig at gjelden når opp mot 10 millioner kroner ved 99-percentilen, mens lønnsnivået forblir på 1 610 000 kroner. Denne strategien muliggjør at selvstendig næringsdrivende kan benytte gjeld som en finansiell mekanisme for å fremme virksomhetens vekst og utvikling, samtidig som de drar nytte av skattefordeler ved å minimere distribusjon av skattepliktig inntekt.

7. Resultater

I dette kapitlet presenteres resultatene fra den empiriske analysen av hvordan innføringen av utbytteskatten påvirket inntektsforskyvning blant selvstendig næringsdrivende i Norge. Vi benytter Forskjell-i-forskjell analyse for å undersøke endringer over tid, spesielt i perioden rundt skattereformen i 2006. Disse metodene gir innsikt i hvordan selvstendig næringsdrivende har tilpasset sine økonomiske beslutninger.

7.1 Forskjell-i-Forskjell Estimer fra Hovedmodellen

I Tabell 2 presenteres regresjonsutskrift av hovedmodell med våre avhengige variabler, samt alle tidligere diskuterte kontrollvariabler. I tillegg viser tabellen totalinntekten, som prosentandelene er basert på. Dette hjelper oss med å forstå hvordan skattereformen påvirket inntektsforskyvningen mellom selvstendig næringsdrivende og lønnstakere.

Tabell 2: Regresjonsutskrift av hovedmodell

	Avhengig Variabel:		
	LnTotalinntekt (1)	LnLønnsandel (2)	LnUtbytteandel (3)
Etter × Tiltak	0.027 (0.051)	0.107** (0.024)	-0.314*** (0.146)
Alder	0.004*** (0.001)	-0.001 (0.001)	0.033*** (0.002)
Mann	0.222*** (0.019)	-0.028*** (0.009)	0.021 (0.054)
Lav utdanning	0.064 (0.193)	0.129 (0.09)	0.126 (0.548)
Universitet	0.040 (0.194)	0.119 (0.093)	0.351 (0.549)
Høy Utdanning	0.341 (0.194)	0.117 (0.093)	0.240 (0.551)
Lnlønn	0.427*** (0.006)	0.045*** (0.003)	0.352*** (0.018)
Lngjeld	0.058*** (0.003)	-0.002 (0.001)	-0.009 (0.011)
Observations	9,539	9,688	9,539
R ² i	0.449	0.050	0.133
R ² mellom	0.371	0.013	0.045
R ² total	0.434	0.028	0.064
F Statistic	732.885 (df = 10; 9528)	28.341 (df = 10; 9677)	65.857 (df = 10; 9528)

Merk:

***t<0.01

Tabellen presenterer FiF regresjons resultatene med selvstendige som tiltaksgruppe og lønnstagerer som kontroll. Vi benytter Totalinntekt (1) til å beregne ut våre avhengige variabler lønnsandel(2) og utbytteandel(3) som presenter av totalen. Alle tre avhengige variabler er i disse regresjonene presentert i sin naturlige logaritme for å kunne forklare endringer mer presist. Interaksjonen mellom Etter x Tiltak estimerer vår gjennomsnittlige tiltakseffekt på aktører i tiltaksgruppen (ATET). Variablene etter interaksjons resultatet defineres vi som Kontrollvariabler og har til hensikt å utelukke sammenheng som tredje-variabler utelatt fra analysen som den står.

Fra tabellen ser vi effekten av de uavhengige variablene på våre avhengige variabler. Microdata bruker i sine regresjonsmodeller et standardisert mål for koeffisientverdier med en grenseverdi satt til +/- 1.96 for å nå et 5%-signifikansnivå. Verdier som overstiger denne grensen, får notasjonen *** og kan betraktes som statistisk signifikante verdier. Variabelen *Etter × Tiltak* er interaksjonen mellom perioden etter 2005 og våre selvstendige næringsdrivende, estimatet viser gjennomsnittlige tiltakseffekt på aktører i tiltaksgruppen (ATET) og er hovedsakelig den variabelen vi er ute etter å analysere. Resultatet belyser verdiene i form av deres naturlige logaritmer for å kunne studere de prosentvise endringene i studiet.

Tabellen består av resultatene som følger vår FiF-estimeringsmodell beskrevet i kapittel 5.3. Den avhengige variabelen for totalinntekt anslår at selvstendige har økt totalinntekten (1) med 2,7%. Estimatet er derimot ikke-signifikant og vi kan ikke fastslå noe systematisk endring i totalinntekten til selvstendig næringsdrivende som en effekt av skattereformen. Angående våre inntektsforskyvnings forventninger, støtter analysen våre antagelser. Først blir det framstilt en signifikant økning i rapportert lønnsandel (2) på 10,7% av totalinntekt hos selvstendige fra før-tiltaks perioden (2002-2005) til etter-tiltaks perioden (2006-2010). Utbytteandelen har imidlertid fått en reduksjon på hele -31,4% av totalinntekten. Dette gir støtte til at reformens intensjon om å balansere valget mellom utbytte og lønn hadde en effekt på selvstendige næringsdrivendes valg av inntektsfordeling i etter-perioden. Analysen samsvarer med tidligere funn hvor det ser ut til at lønnsandelen stiger for å prøve å kompensere for den relativt store reduksjonen i utbytteandelen. Det er også verdt å nevne at ettersom kolonne (1) for totalinntekt viser til små og ikke-signifikante verdier, utelukker vi muligheten for at stigningen vi ser i lønnsandelen bare er en effekt av en generell økning av totalinntekten.

Microdata (2022) sin FiF-regresjon gir oss muligheten til å kommentere på variansen i modellen. $R^2 total$ er en verdi som betraktes som totalvariansen til modellen og er et utfall som kommer fra å kombinere $R^2 i$ og $R^2 mellom$. $R^2 i$ forklarer andelen av varians som blir forklart innenfor gruppene, i vårt tilfelle forklarer modellen for totalinntekt 44,9% av variansen innenfor gruppene. Imidlertid forklarer $R^2 mellom$ den samme variansen, men nå mellom gruppene. Her klarer modellen bare å forklare 37,1% av variansen angående totalinntekt. Vi henviser derimot til $R^2 total$ som forklarer den kombinerte variansen både innenfor og mellom gruppevariasjonen. En totalvariens på 43,4% betrakter vi her som et sterkt resultat ettersom Microdata (2022) mener at typiske resultater ligger på intervallet mellom 0 – 50%. Dersom vi ser på variansen i inntektsandelene fremstilles resultatene som svake. Ingen av total variansene

kan bli forklart med over 10% som tyder på at modellen kan mangle noen forklarende variabler som påvirker inntektsandelen til aktørene.

Vi kan deretter bruke koeffisientene til å transformere prosentverdiene til faktiske beløp, noe som gir en klarere forståelse av de involverte summene i kroner. Koeffisientene i analysen gir oss estimer på hvor stor endring de uavhengige variable (Etter $\times$ Tiltak) forventes å endre de avhengige variablene (2) og (3). Ved å multiplisere koeffisientene fra regresjonen med gjennomsnittet for totalinntekt får vi en verdi som representerer effekten av koeffisientene uttrykt i samme enhet som totalinntektene. Vi bruker vår gjennomsnittlige totalinntekt fra både selvstendig næringsdrivende og lønnstagere på 432 922kr til å transformere koeffisient verdiene våre, og finner at resultatene våre tilsvarer en estimert 46 630kr økning i lønnsandel og en reduksjon på -136 244kr av utbytteandelen av totalinntekten. Uten reformen ville en forventet sum på 136 244 kr blitt tatt ut som utbytte, men etter reformen, som en respons på den nye skattesituasjonen, ble deler av dette beløpet omdirigert til lønn. Ved å bruke en skattesats på 28%, estimerte vi at skatten som ble omfordelt som følge av inntektsforskyvningen var omtrent 41 640 kr. Dette representerer en reduksjon i skattebelastningen på rundt 30,5% av det totale beløpet som ble omdirigert fra utbytte til lønn for å unngå utbytteskatten. Denne skatteomfordelingen fremhever en signifikant økonomisk effekt av reformen, der skattytere med tidligere fordel av lavere beskatning på utbytte nå møter en økt skattebyrde, og demonstrerer tilpasningen av inntektsfordelingen som respons på endringene i skattelovgivningen.

Kontrollvariablene for kjønn illustrerer at menn tjente mer enn kvinner og at de reagerte kraftigere på reformen med tanke på fordelingen av inntekt. Kontrollvariabelen alder er signifikant og positiv mot totalinntekt og utbytteandelen, men ser ut til å spille en mindre rolle enn hva man kan forvente av såpass omfattende variabel. Individuer med høyere utdanning ser ikke ut til å ha noe særlig fordel over resten utenom et lite forsprang i totalinntekten. Ingen av kontrollvariablene for utdanning er derimot signifikant og vi kan dermed ikke fastslå at utdanningen til aktørene har noe stor påvirkning på deres mulighet til å forskyve inntekt. Lønn gir i vår analyse store utslag. Lønnsinntektene til individer er kanskje ikke overraskende signifikante for alle tre avhengige inntekts variabler.

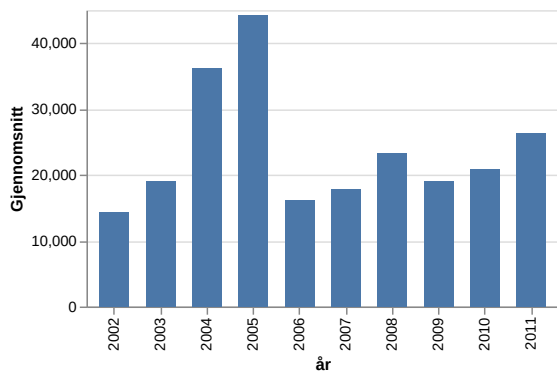
Selv om reformen førte til en signifikant forskyvning fra utbytteinntekt til lønnsinntekt blant selvstendig næringsdrivende, observerer vi også en mer subtil, men like viktig dynamikk i

forhold til tilbakeholdt overskudd. I henhold til SSB-rapporten av Aaberge et al. (2021), er det sannsynlig at mange selvstendige næringsdrivende valgte å tilbakeholde overskudd fremfor å distribuere disse som utbytte i lys av de skjerpede skattebetingelsene på utbytteinntekt. Denne strategien gjenspeiles i våre observasjoner av en betydelig nedgang i utbytteandelen og en ikke-proporsjonal økning i lønnsandelen, som kan tyde på at midler som tidligere kunne ha blitt utbetalt som utbytte, nå blir reinvestert i virksomheten eller holdt tilbake for fremtidig investering eller skattestrategisk omfordeling. Videre støttes denne teorien av den deskriptive statistikken, presentert i kapittel 6.5, som viser en opphopning av gjeld blant selvstendige næringsdrivende, som potensielt kan indikere at gjeldsopptak er en del av strategien for å håndtere tilbakeholdt overskudd og finansiere virksomhetens drift eller vekst uten å utløse skattepliktige hendelser.

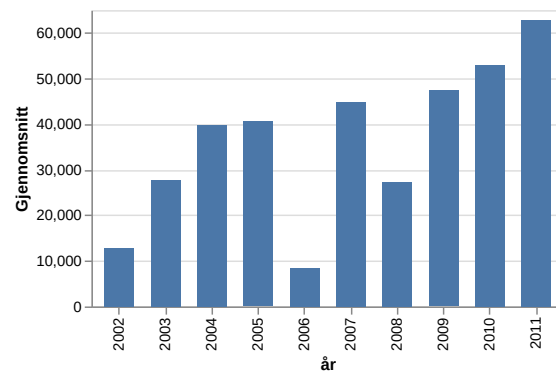
Våre funn illustrerer tydelig hvordan selvstendig næringsdrivende kan ha tilpasset seg skattereformen gjennom strategier som økt gjeldsopptak og tilbakeholdelse av overskudd for å utsette skattebyrder. Disse taktikkene, mens de umiddelbart kan synes å være økonomisk fornuftige, møter imidlertid kritikk fra flere hold. Ifølge Harding et al. (2022), argumenterer økonomer som Halvor Hoddevik mot den tilsynelatende fordelaktigheten ved slike skatteutsettelsesstrategier. Disse perspektivene peker på en mulig kollektiv irrasjonalitet blant kapitaleiere, som prioriterer skatteutsettelse over reel økonomisk gevinst. Dette utfordrer direkte vår forståelse av de selvstendig næringsdrivendes økonomiske adferd, og hevder at de økonomiske fordelene ved å beholde overskudd kanskje ikke fullstendig oppveier de kostnadene og mulighetene som går tapt ved ikke å mobilisere disse midlene i mer produktive eller økonomisk fordelaktige kanaler.

Videreførende fra de tidligere diskusjonene om skattereformenes effekt på inntektsfordeling, utforsket vi i kapittel 4 tre potensielle arbitrasjemuligheter identifisert av Alstadsæter og Fjærli (2009), tilgjengelig før reformen. Først diskuterte Korinek og Stiglitz (2008) optimalisering av kontantbeholdninger i kapitalbegrensede selskaper, som innebærer justeringer av kontantnivå for å optimalisere utbytteflyten basert på nåværende og forventede skattesatser. Vår data viser at selvstendig næringsdrivende økte lønnsutbetalinger som en reaksjon på de økte skattesatsene på utbytte, noe som styrker deres likviditet og minimerer skatteutgifter. Den andre muligheten involverte økt gjeldsopptak for å finansiere ekstra utbytteutbetalinger før en skatteøkning. Dette viste seg i vår analyse som en økning i gjeld etter reformen, noe som stemmer med teorien om økt gjeld før reformen og nedbetaling etterpå. Samtidig indikerer våre data at den observerte

økningen i gjeld også kan være knyttet til strategier for tilbakeholdt overskudd, hvor selvstendig næringsdrivende velger å finansiere sin løpende drift gjennom gjeldsoptak, i stedet for å distribuere akkumulert overskudd som utbytte. Til slutt, den tredje muligheten om endringer i aksjekapital og skjermingsfradrag var ikke relevant for vår gruppe av selvstendig næringsdrivende opererer oftest som enkeltpersonforetak eller ansvarlige selskaper uten aksjekapital og kan derfor ikke benytte skjermingsfradraget knyttet til aksjekapital.

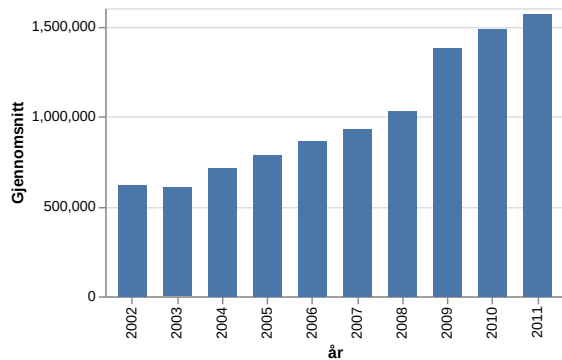

Figur 5: Gjennomsnittlig utbytte for selvstendig næringsdrivende

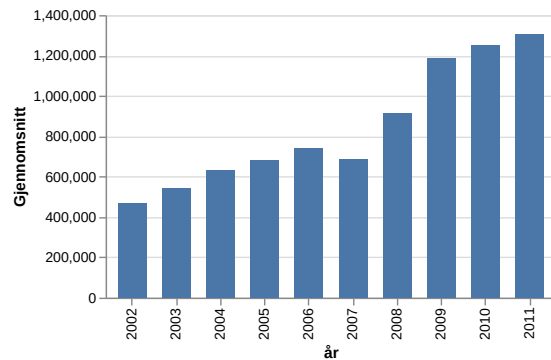

Figur 6: Gjennomsnittlig utbytte for lønnstakere

Ved å analysere dataene over tid, som vist i figur 5 og 6, ser vi at selvstendig næringsdrivende viser større fleksibilitet i å justere mellom lønnsinntekt og utbytte. Dette kan forklare de høye utbytteutbetalingene i 2004-2005, etterfulgt av en markant nedgang etter 2006, slik vår regresjonsanalyse estimerer. Lønnstakere viser derimot en mer stabil inntektstrend gjennom perioden. Begge gruppene reagerte betydelig på skattereformen i 2006, men selvstendig næringsdrivende tilpasset seg mer markant både ved annonseringen av endringene i 2004 og etter reformens ikrafttredelse.

Figur 7: Gjennomsnittlig gjeld for selvstendig næringsdrivende

Figur 8: Gjennomsnittlig gjeld for lønntakere

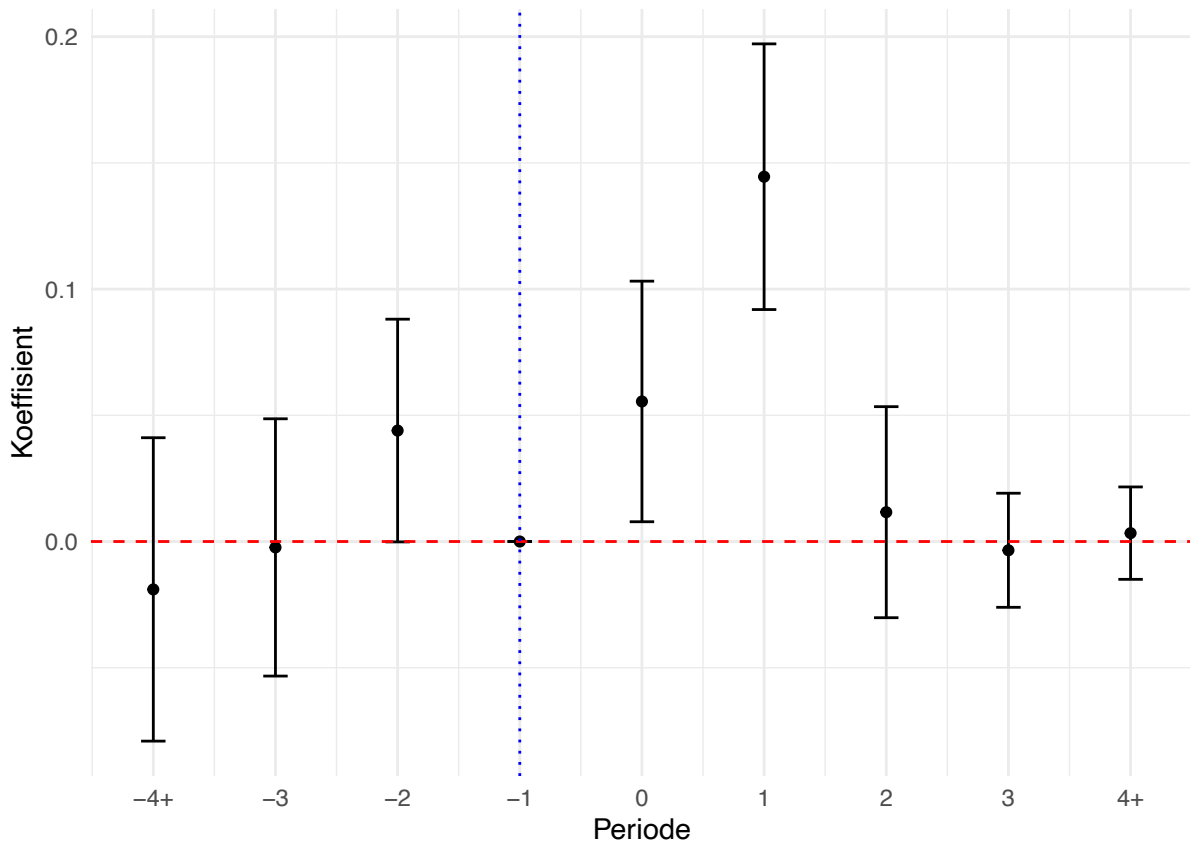
Vi undersøker også hvordan gjeldsnivået til disse gruppene endrer seg over tid for å identifisere trender blant selvstendig næringsdrivende. Som nevnt i hovedmodellen, har gjeldsvariabelen liten og ikke signifikant effekt på inntektsandelene. Ved å analysere årlige gjennomsnittsnivåer, som vist i figur 7 og 8, finner vi ingen store forskjeller i trender mellom gruppene. Den mest bemerkelsesverdige forskjellen er at selvstendig næringsdrivende generelt har høyere gjeld enn lønntakere. Interessant nok viser dataene at finanskrisen i 2007 fikk lønntakere til å redusere eller ta opp mindre gjeld, mens gjeldsnivåene for selvstendig næringsdrivende ikke ser ut til å være påvirket av krisen. Dette kan tyde på at selvstendig næringsdrivende har større nytte av gjeld enn lønntakere.

7.2 Resultater fra Hendelsesstudie

7.2.1 Lønnsandel

For å illustrere de dynamiske effektene av tiltaket mer omfattende, har vi utviklet en hendelsesstudie. I figur 9 illustreres lønnsandelen, med x-aksen representert som år. Perioden før tiltaket, markert som -1 på x-aksen, tilsvarer 2005 og benyttes som en kontrafaktisk referanse for å sammenligne effektene av tiltaket mot en periode uten hendelsen, i henhold til Douglas L. Miller (2023). Y-aksen viser koeffisientene samt 95% konfidensintervall som avdekker endringer i lønnsandelen i den aktuelle perioden. Det er nyttig å undersøke om det foreligger noen effekt i perioden før tiltaket, Ideelt sett bør koeffisientene for denne førbehandlingsperioden ligge nært null som indikerer at aktørene ikke var påvirket av tiltaket før 2006 (Huntington Klein, 2022). Fra start i 2002 (periode -4) ser vi en tydelig trend der lønnsandelen ser jevn og stabil økning for hvert år. Vi forventer ikke noe særlig endringer i

lønnsinntektene til aktører i forkant av reformen og økningen vi ser er sannsynligvis resultat av årlige lønnsøkninger.

Figur 9: Lønnsandel

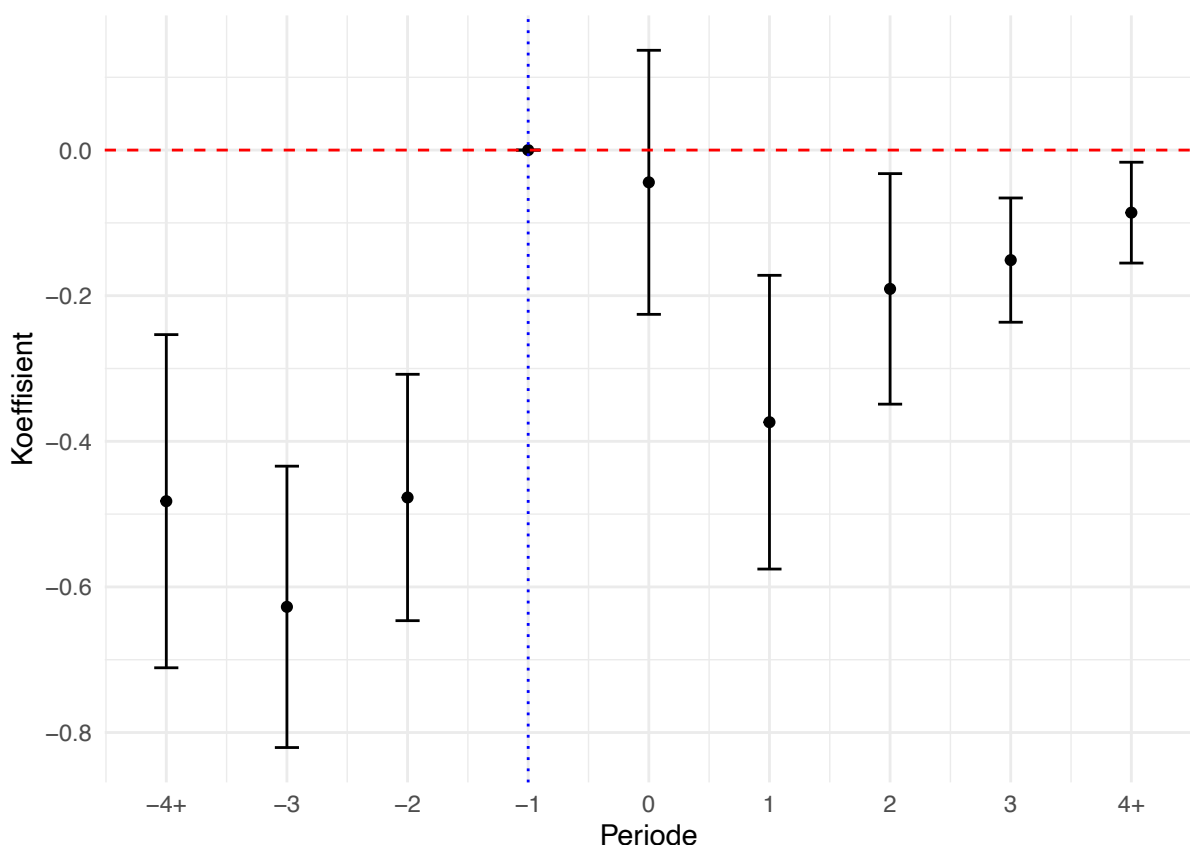
Merk: Figuren presenterer den kumulative effekten av skattereformen på lønnsandelen av totalinntekten. Lønnsandelen består hovedsakelig i netto lønnsinntekter sammensatt med diverse næringsinntekter. Y-aksen inneholder koeffisientene samt 95% konfidensintervallene som utvikler seg over tid med X-aksen som representerer år. Koeffisientene symboliserer effekten tiltaket hadde på yrkesinntekten for hvert år. Periode -1 er året før skattereformen i 2006 trådte i kraft og fungerer som et basisår for å skape en kontrafaktisk referanse.

De fem periodene etter reformens iverksettelse illustrerer tiltakets effekt over tid. Vår analyse viser at den umiddelbare effekten øker betydelig fra periode null til en, før den avtar i periode to. Økningen i lønnsandelen blant selvstendige kan forklares med reduksjonen i den øverste marginalsatten fra 55,3% til 47,8%, som beskrevet av Thoresen et al. (2012). Siden lønnsinntektene i vår analyse er oppgitt i netto verdier, betyr dette at reduserte skattesatser vil resultere i høyere netto lønnsinntekter. Fra periode to til fire, som dekker årene 2008-2010, kunne det vært forventet en mere stabil trend som fulgte den initiale reaksjonen på endringene ettersom lønn etter hendelsen er blitt mere attraktiv. Tabellen viser derimot en kraftig reduksjon i lønnsandelen før aktørene deretter legger seg på et stabilt lavere nivå. De senere årene kan ha

en sammenheng med finanskrisen i 2008 som sannsynligvis hadde en betydelig påvirkning til våre aktørers arbeidsforhold og kan ha bidratt til de lavere lønnsandelene i perioden. Det gjør det imidlertid vanskelig å fastslå nøyaktig hvordan lønnsandelen ville ha utviklet seg i fravær av krisen.

7.2.2 Utbytteandel

Når vi analyserer utviklingen av utbytteandelen, observerer vi en tilsvarende trend som vist i figur 10 nedenfor. Her ser vi en klar nedgang i periodene før reformen, noe som kan indikere at selvstendige næringsdrivende gradvis foretrekker lønnsinntekt fremfor utbytte. Dette er i tråd med vår tidligere hypotese om at aktørene tilpasser seg proaktivt før reformen. Imidlertid var ikke informasjon om skattereformen og den nye utbytteskatten offentlig bekreftet før 2004, ifølge Finansdepartementet (2006), noe som gjør oss usikre på hva som faktisk drev nedgangen i utbyttet i årene -4 og -3.

Figur 10: Utbytteandel

Merk: Figuren presenterer den kumulative effekten av skattereformen på utbytteandelen av totalinntekten. Utbytteandelen representere bruttoverdien av innrapportert utbytte og ses på som en andel av personens totalinntekt. Y-aksen inneholder koeffisientene samt 95% konfidensintervallene som utvikler seg over tid med X-aksen som representere år. Koeffisientene symboliserer effekten tiltaket hadde på utbytteandelen for hvert år. Periode -1 er året før skattereformen i 2006 tredde i kraft og fungerer som et basisår for å skape en kontrafaktisk referanse.

Utbytteandelen fortsetter å falle også etter implementeringsåret, noe som er en forventet reaksjon på utbytteskatten. I likhet med lønnsandelen observerer vi en betydelig effekt de to første årene etter reformen, før tallene begynner å stabilisere seg etter den andre perioden. Under finanskrisen ser vi at aktørens evne til å justere inntektsfordelingen blir ytterligere begrenset av strammere økonomiske forhold.

8. Testing av Modellantagelser: En Robust Tilnærming

I regresjonsanalyse er nøyaktigheten og påliteligheten av modellene vi utvikler avgjørende for å trekke valide konklusjoner og fatte informerte beslutninger. Derfor er det viktig med et robust testkapittel for å evaluere modellens pålitelighet. Denne delen av analysen gir innsikt i om studiens design er troverdig.

8.1 Placeboanalyse

For å gjennomføre en Forskjell-i-forskjell-analyse med noe grad av pålitelighet, er det en grunnleggende forutsetning at trenden i resultatvariabler for behandlings og kontrollgrupper er parallelle i fravær av behandlingen. Denne forutsetningen, ofte referert til som "parallelle trender-antagelsen", og forutsetter at i fravær av en intervensjon, ville forskjellen mellom gruppene forbli konstant over tid. Dette åpner for muligheten for ulikheter mellom gruppene, men antyder at eventuelle endringer i disse ulikhetene etter en intervensjon kun skyldes intervensjonen selv. Uten å overholde denne forutsetningen, er analysens validitet tvilsom (Huntington-Klein, 2022). Det er imidlertid vanskelig å bevise denne antagelsen direkte, en placebo-test som vi nå foretar er heller ansatt for å teste plausibiliteten av antagelsen, ikke bevise.

En placebo-test innebærer å gjennomføre den samme analysen på en periode der den faktiske hendelsen ikke fant sted. Dette gir et bilde av om parallelle trender forekommer eller ikke ved fravær av reformen. For å teste vår antagelse, gjennomførte vi en analyse ved å bruke det samme datasettet, men begrenset til perioden før reformen (2000-2005). Vi definerte 2002 som et "falskt behandlingsår", med hensikt å simulere en periode før og etter dette falske tiltaket. Deretter utførte vi tilsvarende FiF-regresjoner for å måle virkningen av denne falske intervensjonen.

Vi brukte en dummy-variabel for behandlingsgruppen som tok verdien 1 dersom individet var selvstendig næringsdrivende og befant seg i perioden etter det falske tiltaket (dvs. etter 2002), og 0 ellers. Tre regresjonsmodeller ble kjørt for å analysere lønnsandel, utbytteandel og totalinntekt. Microdata (2022) gir oss t-verdier som standardiserte koeffisienter i regresjons resultatene. En t-verdi større enn $\pm 1,96$ ble ansett som statistisk signifikant på et 5%-nivå.

Hovedhensikten med denne testen var å undersøke om det var noen signifikant effekt for vår behandlingsvariabel i en periode der det ikke forekom noen faktisk intervensjon. Vi forventer at ingen av resultatene skal være signifikante, da det ikke var en faktisk hendelse som kunne ha påvirket adferden til de selvstendig næringsdrivende (Huntington-Klein, 2022).

Tabell 3: Placebo test

	Coef.	Std.feil	t	P> t	95% konf
Lntotalinntekt	0.253	0.095	2.667	0.007	0.067
Lnlønnsandel	0.049	0.057	0.858	0.390	-0.066
Lnutbyteandel	-0.023	0.299	-0.080	0.936	-0.610

Merk: Tabellen presenterer resultatene fra tre placebo-tester der en forskjell-i-forskjell regresjon er utført for perioden før 2006. Formålet med testen er å bekrefte at det ikke er noen effekt mellom gruppene i perioder uten skattereformen. T-verdier på $\pm 1,96$ betraktes som statistisk signifikante, noe vi ønsker å unngå i denne analysen.

Resultatene fra placebo-testen, som vist i tabell 3, kan ikke bevise at parallelle trender ville ha eksistert i fravær av skattereformen i 2006. Imidlertid gir det et plausibelt grunnlag for å argumentere for at vår antagelse om parallelle trender er rimelig dersom ingen signifikante resultater blir funnet. I vårt tilfelle overskred ingen våre andels analyser en t-verdiene på $\pm 1,96$, hvilket indikerte fravær av statistisk signifikante effekter for vår falske behandlingsperiode. Totalinntekten derimot, viser seg å være signifikant. Ettersom vi hovedsakelig inkluderer totalinntekten som en variabel for å analysere om omfordelings effekten kunne blitt påvirket av en generelt høyere inntekt, ser vi ikke på dette signifikante resultatet som et problem. Resultatene gir dermed støtte til at antagelsen om parallelle trender mellom behandlings- og kontrollgrupper er til en viss grad berettiget som følge av bestått placebo-test.

8.2 Robusthetsanalyse av Lønnsandel

Ved å fokusere på regresjonsresultatene for hver enkelt avhengig variabel, kan vi få innsikt i hvilke faktorer som påvirker inntektsandelene. Estimaten er i dette kapitlet en robust tilnærming hvor Microdata (2022) justerer standardavvikene til koeffisientene for å gjøre dem robuste mot brudd på modellforutsetninger som heteroskedastisitet. Praktisk sett kommer resultatene til å se tilsvarende ut, men med oppjusterte standardavvik som tar hensyn til variansen i residualene direkte.

Tabell 4: Regresjonsutskrift av robust estimat av lønnsandel

Avhengig Variabel:						
LnLønnsandel						
	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)
Etter × Tiltak	0.058 (0.036)	0.058 (0.036)	0.058 (0.036)	0.101*** (0.037)	0.106*** (0.042)	0.107*** (0.042)
Alder		-0.001 (0.001)	-0.001 (0.001)	-0.001*** (0.001)	-0.001 (0.001)	-0.001*** (0.001)
Mann			-0.013 (0.009)	-0.028*** (0.010)	-0.026*** (0.010)	-0.028*** (0.011)
LnLønn				0.048*** (0.006)	0.044*** (0.006)	0.045*** (0.006)
LnGjeld					-0.002 (0.002)	-0.002 (0.002)
Lav Utdanning						0.129 (0.129)
Universitet						0.119 (0.093)
Høy Utdanning						0.117 (0.130)
Observations	13,836	13,836	13,863	10,834	9,688	9,688
R ² i	-0.001	-0.001	-0.001	0.054	0.050	0.050
R ² mellom	0.007	0.007	0.007	0.019	0.013	0.013
R ² total	0.005	0.005	0.005	0.031	0.028	0.028

Merk:

***t<0.01

Tabellen presenterer en robust versjon av FiF-regresjonsresultatene med den naturlige logaritmen til lønnsandel som avhengig variabel. Lønnsandel er en inntektsvariabel satt sammen av hovedsakelig netto lønnsinntekter og diverse næringsinntekter og. Lønnsandel tas i bruk sammen med en utbytteandel for å sammen framstille en variabel for aktørens totalinntekt. Interaksjonen mellom *Etter x Tiltak* er estimert gjennomsnittlige tiltakseffekt på aktører i tiltaksgruppen (ATET). Tabellen er framstill trinnvis med flere kontrollvariabler hvor lengre ut til høyre man ser.

Tabell 4 er organisert på en "trappetrinn"-måte, der flere variabler inkluderes gradvis utover kolonnene. Kolonne (1) viser en FiF-analyse med kun kontrollvariabler, der vi isolert ser på effekten av interaksjonsvariabelen på lønnsandelen. Analysen viser robust og statistisk signifikante resultater både med og uten kontrollvariabler, men vi observerer en økning etter kolonne (3), noe som indikerer at gjeld og spesielt individets lønnsnivå har stor betydning for lønnsandelen av totalinntekten. Lønn er forventet å direkte påvirke lønnsandelen ettersom netto lønn er en del av beregnet lønnsandel. Selv om R²-verdiene i vår analyse generelt er lave, øker de med flere variabler inkludert, noe som er forventet da flere variabler vanligvis øker modellens forklaringskraft.

8.3 Robusthetsanalyse av Utbytteandel

Tabell 5 viser at våre forventninger om en reduksjon i utbytteandelen blant selvstendig næringsdrivende ikke vises før vi kontrollerer for lønn i kolonne (4). Videre må regresjonen også inkludere gjeld i kolonne (5) for å nærme seg signifikante resultater på 5%-signifikansnivået. Kolonne (5) viser at når vi kontrollerer for både gjeld og lønn, oppstår det betydelige reduksjoner i utbytteandelen av inntekten til selvstendig næringsdrivende sammenlignet med lønnstakere. Ettersom vi nå har robust justeringer, gir ikke analysen noen signifikante verdier for andelen utbytte. I likhet med Tabell 4 for lønnsandelen finner vi heller ingen signifikant effekt av utdanningsnivået til individene.

Tabell 5: Regresjonsutskrift av robust estimat av utbytteandel

Avhengig Variabel:						
LnUtbytteandel						
	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)
Etter × Tiltak	0.220 (0.161)	0.235 (0.162)	0.239 (0.162)	-0.109 (0.159)	-0.309 (0.173)	-0.314 (0.172)
Alder		0.032*** (0.001)	0.032*** (0.002)	0.033*** (0.002)	0.033*** (0.003)	-0.033*** (0.003)
Mann			-0.102 (0.064)	0.012 (0.066)	-0.011 (0.070)	0.021 (0.071)
LnLønn				-0.362*** (0.021)	-0.344*** (0.022)	-0.352*** (0.022)
LnGjeld					-0.007 (0.013)	-0.009 (0.013)
Lav Utdanning						0.126 (0.846)
Universitet						0.351 (0.847)
Høy Utdanning						0.240 (0.849)
Observations	13,471	13,471	13,471	10,675	9,539	9,539
R ² i	-0.001	0.007	0.007	0.147	0.134	0.133
R ² mellom	0.003	0.027	0.028	0.046	0.043	0.045
R ² total	0.007	0.027	0.027	0.067	0.063	0.064

Merk:

***t<0.01

Tabellen presenterer en robust versjon av FiF-regresjonsresultatene med den naturlige logaritmen til utbytteandel som avhengig variabel. Utbytteandel presenterer brutto innrapportert utbytte fra aktørene og brukes sammen med lønnsandel (lønn og næringsinntekter) til å presentere en verdi for personens totalinntekt. Interaksjonen mellom *Etter x Tiltak* er estimert gjennomsnittlige tiltakseffekt på aktører i tiltaksgruppen (ATET). Tabellen er framstilt trinnvis med flere kontrollvariabler, hvor lengre ut til høyre man ser.

Analysen indikerer at gjeld ikke har en signifikant direkte effekt på andelen utbytte rapportert fra selvstendig næringsdrivende. Likevel er det nødvendig å kontrollere for gjeld og lønn for å vise negative estimater på interaksjonsvariabelen (ATET). Spesielt etter å kontrollere for gjeld, øker reduksjonen markant fra 10,9% til 30,9%. Dette antyder at gjeldsnivået til selvstendig næringsdrivende ikke direkte påvirker utbytteandelen, men kan være avgjørende for å forklare deres adferd. Tidligere forskning, som Aaberge et al. (2020), kan hjelpe oss med å forstå dette funnet. Ifølge deres studie tar selvstendig næringsdrivende opp mer gjeld for å reinvestere i sine selskaper, noe som antyder at gjeld spiller en viktig rolle i hvordan de organiserer sin økonomi. Dette kan bety at gjeld indirekte påvirker andre økonomiske beslutninger, som igjen kan ha konsekvenser for andelen utbytte.

8.4 Begrensninger

8.4.1 Begrensninger i Microdata

Som belyst i kapittel 6 har microdata satt noen interne begrensninger for å skjerme individene fra å bli identifisert fra variablene på personnivå. Med det sagt står vi også ovenfor spesielt en begrensning når det kommer til komposisjonen av datasettet som følger av at alle variabler har gitte tidsrammer som man må forholde seg til. Dette resulterer i at flere potensielt relevante variabler må bli ekskludert og at alternative variabler må bli brukt som substitutter for andre mere egnede observasjoner. Begrensningen fører hovedsakelig til en komplikasjon angående etableringen av totalinntekt variabel. I vår analyse behandler vi lønnsdata på netto basis mens utbytter betraktes på brutto basis, noe som introduserer en viktig usikkerhet i vår metodikk ettersom begge blir sammenstilt for å skape variabelen for totalinntekten. Ifølge Thoresen et al. (2012), kan skattebehandling av utbytte gjøre periodiseringen av netto aksjeutbytte mer komplisert, siden tidsprofilen for aksjeutbytter kan påvirke nåverdien av netto utbytte etter skatt på en annen måte enn nåverdien av bruttoutbytte før skatt. Denne forskjellen mellom netto og brutto behandling kan lede til signifikante distorsjoner i vår analyse, ettersom skatteeffekter på nettoinntekter versus bruttoutbytter ikke nødvendigvis alierer. Derfor må denne metodologiske usikkerheten og dens potensielle implikasjoner for våre økonomiske estimater og beslutninger anerkjennes og håndteres med forsiktighet.

8.4.2 Finanskrisen

Den globale finanskrisen i 2007 sammenfalt tidsmessig med innføringen av utbytteskatten i Norge, noe som representerer en potensiell begrensning i vår analyse. Finanskrisen ble utløst av en rekke faktorer, inkludert global økonomisk ubalanse forårsaket av makroøkonomisk politikk i USA og økonomiske strategier i fremvoksende markeder som Kina. Dette førte til lavere renter og lett tilgang på kreditt i USA, noe som stimulerte til risikotaking og skapte prisbobler i eiendomsmarkedet. Feilslått pengepolitikk, statlige inngrep i boligfinansieringen og systemfeil i finanssektoren førte til en alvorlig finanskrise, og den mest alvorlige siden 1930-tallet (Gustavson & Vinje, 2009).

Det er viktig for vår analyse å vurdere hvordan børsfall og generell økonomisk usikkerhet potensielt kunne ha påvirket utbytteutbetalinger og investeringsadferd mellom selvstendig næringsdrivende og lønnstakere. Finanskrisen kan ha ført til endringer i økonomisk adferd, inkludert endret tilnærming til kapitalbevaring, investeringsstrategier og forbruksmønstre, noe som kan ha forsterket, endret, eller til og med motsagt de observerte effektene av skattereformen. Våre hendelsesstudiefigurer presentert i kapittel 7.2 viser signifikante bevegelser i utbytte- og lønnsandel blant selvstendig næringsdrivende i tiden rundt skattereformens innføring. En økning i lønnsandel i 2007, etterfulgt av en nedgang og en fortsatt nedgang i utbytteandel i samme periode, antyder at inntektsfordelingen fra utbytte til lønn reagerte på den økte utbytteskatten. Imidlertid må vi være forsiktige med å tilskrive disse endringene utelukkende til skattereformen, ettersom de sammenfaller med utbruddet av finanskrisen.

9. Konklusjon

Våre resultater viser signifikante inntektsforskyvninger mellom lønn og utbytte blant selvstendig næringsdrivende som følge av innføringen av utbytteskatten gjennom 2006-reformen i Norge. Spesifikt indikerer våre funn at reformen førte til en ikke-proporsjonal økning i lønnsandelen og en betydelig reduksjon i utbytteandelen av totalinntekten. I tråd med tidligere litteratur, kan dette peke på en trend hvor selvstendig næringsdrivende valgte å tilbakeholde overskudd snarere enn å utbetale det som utbytte. Vi finner også at denne omfordelingen medførte en reduksjon i skattebelastningen, noe som tydelig illustrerer den økonomiske effekten av reformen på inntektsfordelingen blant selvstendig næringsdrivende. Det er imidlertid viktig å merke seg at analysen har visse begrensninger som reduserer overførbarheten av resultatene.

Studien vår fremhever hvordan skattebetalere omklassifiserer inntekten sin til et skattegrunnlag som er mindre beskattet, samt sannsynligvis utsetter beskatning ved å holde tilbake overskudd i virksomheten. Dette fører til en økning i deres inntekt etter skatt, mens de totale bruttoinntektene forblir stabile. Denne strategiske tilpasningen resulterer i en nedgang i skatteinntektene for staten og kan potensielt skjerpe ulikhetene i inntekt etter skatt.

Selv om vår analyse gir innsiktsfulle detaljer om inntektsfordelingen blant selvstendig næringsdrivende, må visse metodologiske usikkerheter anerkjennes. Begrensninger i datasettet og behovet for å bruke alternative variabler kan påvirke våre økonomiske estimater. Fremtidige studier bør inkludere et bredere spekter av skattebetalere og variabler for å oppnå en dypere forståelse av skattepolitikkenes virkninger.

Samlet sett gir denne studien verdifull innsikt i hvordan skattereformen i 2006 påvirket inntektsfordelingen blant selvstendig næringsdrivende, og fremhever behovet for videre forskning for å identifisere andre potensielle variabler.

10. Referanser

- Aaberge, R., Modalsli, J., & Vestad, O. (2020). Ulikheten – betydelig større enn statistikken viser (SSB Analyse No. 2020/13). Statistisk Sentralbyrå.
<https://www.ssb.no/inntekt-og-forbruk/artikler-og-publikasjoner/ulikheten-betydelig-storre-enn-statistikken-viser>
- Aaberge, R., Mogstad, M., Vestad, O. L., & Vestre, A. (2021). Økonomisk ulikhet i Norge i det 21. århundre. Statistisk sentralbyrå. <https://ssb.brage.unit.no/ssb-xmlui/bitstream/handle/11250/3039587/RAPP2021-33.pdfsequence=1&isAllowed=y>
- Alstadsæter, A., & Fjærli, E. (2009). Neutral taxation of shareholder income? Corporate responses to an announced dividend tax. *International Tax and Public Finance*, 16(4), 571–604. <https://doi.org/10.1007/s10797-009-9107-2>
- Alstadsæter, A., & Jacob, M. (2016). Dividend taxes and income shifting. *The Scandinavian Journal of Economics*, 118(4), 693–717. <https://doi.org/10.1111/sjoe.12148>
- Aarbu, K. O., & Lian, B. (1996). Skattereformen og delingsmodellen: En empirisk analyse. Statistisk sentralbyrå. https://www.ssb.no/a/histstat/sos/sos_094.pdf
- Harding, T., Mogstad, M., & Naess, O.-A. E. (2022). Fakta og fiksjon om tilbakeholdte overskudd. *Dagens Næringsliv*. <https://www.dn.no/innlegg/fakta-og-fiksjon-om-tilbakeholdte-overskudd/2-1-1343753>
- Fallan, L., Fallan, E., & Lund, T. (2021). *Innføring i skatterett 2021–2022*. Gyldendal.
- Fjærli, E., & Lund, D. (2001). The choice between owner's wages and dividends under the dual income tax. *Finnish Economic Papers*, 14(2).
https://www.taloustieteellinenyhdistys.fi/images/stories/fep/f2001_2c.pdf
- Finansdepartementet. (2004). Skatte- og avgiftsopplegget 2005 – lovendringer (Ot.prp. nr. 1, 2004–2005). Regjeringen.
<https://www.regjeringen.no/contentassets/8023dc53f8574179a8ecc2cc3aea4ce/no/pdfs/otp200420050001000dddpdfs.pdf>
- Finansdepartementet. (2021). Prop. 1 LS Tillegg 1 (2021–2022) Endring av Prop. 1 LS (2021–2022) Skatter, avgifter og toll 2022 [Proposisjon til Stortinget (forslag til lovvedtak og stortingsvedtak)]. Regjeringen.
<https://www.regjeringen.no/contentassets/4eeae826fa5c4e21ad186eec1d9b7873/no/pdfs/prp202120220001ls1dddpdfs.pdf>
- Finansdepartementet. (2023). Prop. 1 LS (2023–2024) Skatter og avgifter 2024 [Proposisjon til Stortinget (forslag til lovvedtak og stortingsvedtak)]. Regjeringen.
<https://www.regjeringen.no/contentassets/74e37d21af5c423bb247871958884e0e/no/pdfs/prp202320240001ls0dddpdfs.pdf>

- Gustavson, M., & Vinje, V. (2009). Finanskrisen: Markedssvikt eller styringssvikt? En drøfting av finanskrisens viktigste årsaker. Civita.
https://civita.no/content/uploads/2022/01/Finanskrisens-arsaker_rapport050309.pdf
- Hanlon, M., & Hoopes, J. L. (2014). What do firms do when dividend tax rates change? An examination of alternative payout responses. *Journal of Financial Economics*, 114(1), 105–124. <https://doi.org/10.1016/j.jfineco.2014.06.004>
- Huntington-Klein, N. (2021). *The effect: An introduction to research design and causality* (1st ed.). Chapman and Hall/CRC. <https://doi.org/10.1201/9781003226055>
- Imbens, G. W., & Wooldridge, J. M. (2007). Estimation of average treatment effects under unconfoundedness. *What's New in Econometrics*, NBER, Summer 2007.
https://www.nber.org/sites/default/files/2021-03/lect_1_match_fig.pdf
- Korinek, A., & Stiglitz, J. E. (2008). Dividend taxation and intertemporal tax arbitrage (NBER Working Paper No. 13858).
- Lee, Y., & Gordon, R. H. (2005). Tax structure and economic growth. *Journal of Public Economics*, 89(5–6), 1027–1043.
<https://doi.org/10.1016/j.jpubeco.2004.07.002>
- Microdata. (2022). Brukermanual for microdata.no. SSB og Sikt. Hentet 1. februar 2024, fra: <https://www.microdata.no/wp-content/uploads/2022/04/brukermanual-no-1.pdf>.
- Miller, Douglas L. (2023). "An introductory guide to event study models." *Journal of Economic Perspectives*, 37(2), 203-30. [10.1257/jep.37.2.203](https://doi.org/10.1257/jep.37.2.203)
- Norges offentlige utredninger. (2022). Et helhetlig skattesystem (NOU 2022: 20) [Utredning fra et utvalg oppnevnt ved kongelig resolusjon 18. juni 2021, avgitt til Finansdepartementet 19. desember 2022]. Regjeringen.
<https://www.regjeringen.no/contentassets/2dcc57a783cc4403bbdb48558514dc38/no/pdfs/nou202220220020000dddpdfs.pdf>
- Skatteetaten. (n.d.). Fritaksmetoden. Hentet fra <https://www.skatteetaten.no/bedrift-og-organisasjon/skatt/skattemelding-naringsdrivende/fradrag/aksjer/fritaksmetoden/>
- Skatteetaten. (n.d.). Gevinst, tap eller utbytte på aksjer. Hentet fra <https://www.skatteetaten.no/satser/faktor-for-oppjustering-av-gevinsttap-eller-utbytte-pa-aksjer/>
- Statistisk sentralbyrå. (2023). Nasjonalregnskap: Årslønn, påløpt. Nominalt og reelt. Gjennomsnitt for alle lønnstakere 1970 - 2023.
<https://www.ssb.no/statbank/table/09786/tableViewLayout1/>

- Thoresen, T. O., Alstadsæter, A., & Fjærli, E. (2006). Om bakgrunnen for og utformingen av skattereformen i 2006. *Beta*, 20(1), 64–80. <https://doi.org/10.18261/ISSN1504-3134-2006-01-05>
- Thoresen, T. O., Bø, E. E., Fjærli, E., & Halvorsen, E. (2010). Skattereformen 2006 – har skattesystemet blitt mer omfordelende? [Utkast fra Statistisk sentralbyrå]. Statistisk sentralbyrå. [https://www.regjeringen.no/globalassets/upload/fin/vedlegg/sl/skattereform/for deling.pdf](https://www.regjeringen.no/globalassets/upload/fin/vedlegg/sl/skattereform/for%20deling.pdf)
- Thoresen, T. O., Bø, E. E., Fjærli, E., & Halvorsen, E. (2012). Fordelingseffekter av skattereformen i 2006. *Tidsskrift for samfunnsforskning*, 53(3), 268-294. <https://doi.org/10.18261/ISSN1504-291X-2012-03-01>
- Widerberg, H. (2017). Ytring: Skatteevneprinsippet og forsørgelse av barn. *Skatterett*, 36(3), 210–212. <https://doi.org/10.18261/issn.1504-310X-2017-03-04>
- Wooldridge, J. M. (2020). *Introductory econometrics: A modern approach* (Seventh edition). Cengage.
- Zimmer, F. (2021). *Lærebok i skatterett* (9. utg). Universitetsforlaget.

11. Appendiks

Koder fra Microdata

```
require no.ssb.fdb:26 as ds

//skaper tilfeldig utvalg av lønnstagere
create-dataset sample_av_lønnstagere
use sample_av_lønnstagere
import ds/REGSYS_YRKSTAT 2014-11-16 as lønnstager
import ds/INNTEKT_AKSJEUTBYTTE 2015-12-31 as utbytte_lønnstager
keep if lønnstager == "1"
keep if utbytte_lønnstager > 0
sample 30000 96375
create-dataset populasjon
use populasjon

//skaper populasjon
import ds/INNTEKT_AKSJEUTBYTTE 2015-12-31 as utbytte_pop
import ds/REGSYS_YRKSTAT 2014-11-16 as arbeidstat
import ds/INNTEKT_VERDIPAPIR 2015-12-31 as aksje_pop
drop if sysmiss(arbeidstat)
tabulate arbeidstat
//minsker populasjon
keep if aksje_pop > 0
keep if utbytte_pop > 0
tabulate arbeidstat
use sample_av_lønnstagere
merge lønnstager into populasjon on PERSONID_1
use populasjon

//lager dummy. 1 for selvstendige og 0 for lønnstager
generate behandling = 0 if lønnstager
replace behandling = 1 if arbeidstat == "2"
tabulate behandling

///setter tidsbegrensninger til populasjonen
clone-units populasjon paneldata_ledere

use paneldata_ledere

import-panel ds/INNTEKT_AKSJEUTBYTTE ds/INNTEKT_WYRKINNT
ds/INNTEKT_WLONN ds/SKATT_GJELD ds/NUDB_BU ds/ARBEIDSSOKER_ALDER
ds/ARBEIDSSOKER_KJOENN ds/REGSYS_YRKSTAT 2002-01-31 2003-01-31 2004-01-
31 2005-01-31 2006-01-31 2007-01-31 2008-01-31 2009-01-31 2010-01-31 2011-01-31

drop if sysmiss(ARBEIDSSOKER_KJOENN)

generate år = year(date@panel)
```

```

/// gir variablene nye navn
rename INNTEKT_WYRKINNT yrkeinntekt
rename INNTEKT_AKSJEUTBYTTE utbytte
rename INNTEKT_WLONN lønn
rename SKATT_GJELD gjeld
rename NUDB_BU utdanning
rename ARBEIDSSOKER_ALDER alder
rename ARBEIDSSOKER_KJOENN kjønn
rename REGSYS_YRKSTAT selvstendig
generate totinntekt = (utbytte + yrkeinntekt)
generate yrkeandel = (yrkeinntekt / totinntekt)
generate kapitalandel = (utbytte / totinntekt)
generate lntotinntekt = ln(totinntekt)
generate lnyrkeandel = ln(yrkeandel)
generate lnkapitalandel = ln(kapitalandel)
generate lnlønn = ln(lønn)
generate lngjeld = ln(gjeld)
generate lnyrkeinntekter = ln(yrkeinntekt)
generate lnutbytte=ln(utbytte)

// skaper variabel for utdanning
generate utdanningnivå=substr(utdanning, 1, 1)
destring utdanningnivå
define-labels utdlabel 0"Ingen" 1"Barneskole" 2"Ungdomsskole" 3"Videregående "
4"Videregående avsluttende utdanning" 5"Påbygg til videregående" 6"UH-utdanning - lavere
nivå" 7"UH-utdanning - høyere nivå" 8"Doktorgrad" 9"Uoppgitt"
assign-labels utdanningnivå utdlabel

tabulate utdanningnivå, cellpct

generate lav_ utdanning = 0
replace lav_ utdanning = 1 if substr(utdanning, 1,1) == '1' | substr(utdanning, 1,1) == '2' |
substr(utdanning, 1,1) == '3' | substr(utdanning, 1,1) == '4' | substr(utdanning, 1,1) == '5'

generate Universitet = 0
replace Universitet = 1 if substr(utdanning, 1,1) == '6'

generate Høyere_ utdanning = 0
replace Høyere_ utdanning = 1 if substr(utdanning, 1,1) == '7' | substr(utdanning, 1,1) == '8' |
substr(utdanning, 1,1) == '9'

tabulate Høyere_ utdanning
tabulate Universitet
tabulate lav_ utdanning

//skaper variabel for kjønn
generate Mann = 0
replace Mann = 1 if kjønn == "1"
tabulate Mann

```

```

// importerer tilfeldig utvalg av lønnstagere
use populasjon

merge behandling into paneldata_ledere on PERSONID_1

use paneldata_ledere

tabulate behandling

//skaper dummy for året 2006
generate DD = 0
replace DD = 1 if år >= 2006
tabulate DD

//// Kjører FiF regresjoner sammensatt
regress-panel-diff Intotinntekt behandling DD lav_ utdanning Universitet Høyere_ utdanning
alder Mann lnlønn lngjeld

regress-panel-diff lnyrkeandel behandling DD lav_ utdanning Universitet Høyere_ utdanning
alder Mann lnlønn lngjeld,robust
help regress-panel-diff
regress-panel-diff lnkapitalandel behandling DD lav_ utdanning Universitet Høyere_ utdanning
alder Mann lnlønn lngjeld

//totalinntekt
regress-panel-diff Intotinntekt behandling DD
regress-panel-diff Intotinntekt behandling DD alder
regress-panel-diff Intotinntekt behandling DD alder Mann
regress-panel-diff Intotinntekt behandling DD alder Mann lnlønn
regress-panel-diff Intotinntekt behandling DD alder Mann lnlønn lngjeld
regress-panel-diff Intotinntekt behandling DD alder Mann lnlønn lngjeld lav_ utdanning
Universitet Høyere_ utdanning

//yrkeandel
regress-panel-diff lnyrkeandel behandling DD
regress-panel-diff lnyrkeandel behandling DD alder
regress-panel-diff lnyrkeandel behandling DD alder Mann
regress-panel-diff lnyrkeandel behandling DD alder Mann lnlønn
regress-panel-diff lnyrkeandel behandling DD alder Mann lnlønn lngjeld
regress-panel-diff lnyrkeandel behandling DD alder Mann lnlønn lngjeld lav_ utdanning
Universitet Høyere_ utdanning
//yrkesandel robust ///
regress-panel-diff lnyrkeandel behandling DD, robust
regress-panel-diff lnyrkeandel behandling DD alder, robust
regress-panel-diff lnyrkeandel behandling DD alder Mann, robust
regress-panel-diff lnyrkeandel behandling DD alder Mann lnlønn, robust
regress-panel-diff lnyrkeandel behandling DD alder Mann lnlønn lngjeld, robust
regress-panel-diff lnyrkeandel behandling DD alder Mann lnlønn lngjeld lav_ utdanning
Universitet Høyere_ utdanning , robust

```

```

//kapitalandel
regress-panel-diff lnkapitalandel behandling DD
regress-panel-diff lnkapitalandel behandling DD alder
regress-panel-diff lnkapitalandel behandling DD alder Mann
regress-panel-diff lnkapitalandel behandling DD alder Mann lnlønn
regress-panel-diff lnkapitalandel behandling DD alder Mann lnlønn lngjeld
regress-panel-diff lnkapitalandel behandling DD alder Mann lnlønn lngjeld lav_ utdanning
Universitet Høyere_ utdanning
///kapitalandel robust///
regress-panel-diff lnkapitalandel behandling DD , robust
regress-panel-diff lnkapitalandel behandling DD alder , robust
regress-panel-diff lnkapitalandel behandling DD alder Mann, robust
regress-panel-diff lnkapitalandel behandling DD alder Mann lnlønn , robust
regress-panel-diff lnkapitalandel behandling DD alder Mann lnlønn lngjeld, robust
regress-panel-diff lnkapitalandel behandling DD alder Mann lnlønn lngjeld lav_ utdanning
Universitet Høyere_ utdanning , robust

////barchart
barchart (mean) gjeld if behandling == 0, over(år)
barchart (mean) gjeld if behandling == 1, over(år)
barchart (mean) utbytte if behandling == 0, over(år)
barchart (mean) utbytte if behandling == 1, over(år)

//event plot. bruker behandling_dd som treatment variabel
generate år02 = 0
replace år02 = 1 if år == 2002
generate år03 = 0
replace år03 = 1 if år == 2003
generate år04 = 0
replace år04 = 1 if år == 2004
generate år05 = 0
replace år05 = 1 if år == 2005
generate år06 = 0
replace år06 = 1 if år == 2006
generate år07 = 0
replace år07 = 1 if år == 2007
generate år08 = 0
replace år08 = 1 if år == 2008
generate år09 = 0
replace år09 = 1 if år == 2009
generate år10 = 0
replace år10 = 1 if år == 2010

generate FF02 = 0
replace FF02 = 1 if år02 & behandling == 1
generate FF03 = 0
replace FF03 = 1 if år03 & behandling == 1
generate FF04 = 0
replace FF04 = 1 if år04 & behandling ==1
generate FF05 = 0

```



```

generate FF06 = 0
replace FF06 = 1 if år06 & behandling ==1
generate FF07 = 0
replace FF07 = 1 if år07 & behandling==1
generate FF08 = 0
replace FF08 = 1 if år08 & behandling==1
generate FF09 = 0
replace FF09 = 1 if år09 & behandling==1
generate FF10 = 0
replace FF10 = 1 if år10 & behandling ==1

```

```

regress-panel lnkapitalandel FF02 FF03 FF04 FF05 FF06 FF07 FF08 FF09 FF10 år02 år03
år04 år05 år06 år07 år08 år09 år10 behandling

```

```

regress-panel lnyrkeandel FF02 FF03 FF04 FF05 FF06 FF07 FF08 FF09 FF10 år02 år03 år04
år05 år06 år07 år08 år09 år10 behandling

```

```

//descriptiv statistikk
summarize alder Mann lav_ utdanning Universitet Høyere_ utdanning yrkeinntekt lønn utbytte
totinntekt gjeld if behandling == 1
summarize alder Mann lav_ utdanning Universitet Høyere_ utdanning yrkeinntekt lønn utbytte
totinntekt gjeld if behandling == 0

```

```

tabulate lav_ utdanning if behandling == 1
tabulate lav_ utdanning if behandling == 0
tabulate Universitet if behandling == 1
tabulate Universitet if behandling == 0
tabulate Høyere_ utdanning if behandling == 1
tabulate Høyere_ utdanning if behandling == 0

```

```

barchart (mean) utbytte if behandling == 0, over(år)
barchart (mean) utbytte if behandling == 1, over(år)

```

```

summarize lønn utbytte totinntekt

```

```

histogram utbytte

```

```

/////placebo fra 2000 til 2005/////
create-dataset sample_av_lønnstager_placebo
use sample_av_lønnstager_placebo
import ds/REGSYS_YRKSTAT 2005-11-16 as lønnstager
import ds/INNTEKT_AKSJEUTBYTTE 2005-12-31 as utbytte_lønnstager
keep if lønnstager == "1"
keep if utbytte_lønnstager > 0
sample 30000 96375

```

```

create-dataset populasjon_placebo
use populasjon_placebo

```

```

import ds/INNTEKT_AKSJEUTBYTTE 2005-12-31 as utbytte_pop

```

```

import ds/REGSYS_YRKSTAT 2005-11-16 as arbeidstat
import ds/INNTEKT_AKSJEUTBYTTE 2005-12-31 as aksje_pop
drop if sysmiss(arbeidstat)
tabulate arbeidstat
//minsker populasjon
keep if aksje_pop > 0
keep if utbytte_pop > 0
tabulate arbeidstat

use sample_av_lønnstager_placebo

merge lønnstager into populasjon_placebo on PERSONID_1

use populasjon_placebo

//lager dummy. 1 for selvstendige og 0 for lønnstager
generate behandling_placebo = 0 if lønnstager
replace behandling_placebo = 1 if arbeidstat == "2"
tabulate behandling_placebo

///skaper populasjon av våre begrensninger
clone-units populasjon_paneldata_placebo

use paneldata_placebo

import-panel ds/INNTEKT_AKSJEUTBYTTE ds/INNTEKT_WYRKINNT
ds/INNTEKT_WLONN ds/SKATT_GJELD ds/NUDB_BU ds/ARBEIDSSOKER_ALDER
ds/ARBEIDSSOKER_KJOENN ds/REGSYS_YRKSTAT 2000-11-30 2001-01-31 2002-01-
31 2003-01-31 2004-01-31 2005-01-31

drop if sysmiss(ARBEIDSSOKER_KJOENN)

generate år = year(date@panel)

rename INNTEKT_WYRKINNT yrkeinntekt
rename INNTEKT_AKSJEUTBYTTE utbytte
rename INNTEKT_WLONN lønn
rename SKATT_GJELD gjeld
rename NUDB_BU utdanning
rename ARBEIDSSOKER_ALDER alder
rename ARBEIDSSOKER_KJOENN kjønn
rename REGSYS_YRKSTAT selvstendig
generate totinntekt = (utbytte + yrkeinntekt)
generate yrkeandel = (yrkeinntekt / totinntekt)
generate kapitalandel = (utbytte / totinntekt)
generate lntotinntekt = ln(totinntekt)
generate lnyrkeandel = ln(yrkeandel)
generate lnkapitalandel = ln(kapitalandel)
generate lnlønn = ln(lønn)
generate lngjeld = ln(gjeld)

```

```

generate lnyrkeinntekter = ln(yrkeinntekt)
generate lnutbytte=ln(utbytte)

generate utdanningnivå=substr(utdanning, 1, 1)
destring utdanningnivå
define-labels utdlabel_placebo 0"Ingen" 1"Barneskole" 2"Ungdomsskole" 3"Videregående "
4"Videregående avsluttende utdanning" 5"Påbygg til videregående" 6"UH-utdanning - lavere
nivå" 7"UH-utdanning - høyere nivå" 8"Doktorgrad" 9"Uoppgitt"
assign-labels utdanningnivå utdlabel_placebo

tabulate utdanningnivå, cellpct

generate lav_utdanning = 0
replace lav_utdanning = 1 if substr(utdanning, 1,1) == '1' | substr(utdanning, 1,1) == '2' |
substr(utdanning, 1,1) == '3' | substr(utdanning, 1,1) == '4' | substr(utdanning, 1,1) == '5'

generate Universitet = 0
replace Universitet = 1 if substr(utdanning, 1,1) == '6'

generate Høyere_utdanning = 0
replace Høyere_utdanning = 1 if substr(utdanning, 1,1) == '7' | substr(utdanning, 1,1) == '8' |
substr(utdanning, 1,1) == '9'

tabulate Høyere_utdanning
tabulate Universitet
tabulate lav_utdanning

generate Mann = 0
replace Mann = 1 if kjønn == "1"
tabulate Mann

use populasjon_placebo

merge behandling_placebo into paneldata_placebo on PERSONID_1

use paneldata_placebo

tabulate behandling_placebo

generate DD_placebo = 0
replace DD_placebo = 1 if år >= 2002
tabulate DD_placebo

generate behandling_DD_placebo = 0 if behandling_placebo == 0
replace behandling_DD_placebo = 1 if behandling_placebo == 1 & år <= 2002
tabulate behandling_DD_placebo

regress-panel-diff lntotinntekt behandling_placebo DD_placebo lav_utdanning Universitet
Høyere_utdanning alder Mann lnlønn lngjeld

```

regress-panel-diff lnyrkeandel behandling_placebo DD_placebo lav_utdanning Universitet
Høyere_utdanning alder Mann lnlønn lngjeld

regress-panel-diff lnkapitalandel behandling_placebo DD_placebo lav_utdanning Universitet
Høyere_utdanning alder Mann lnlønn lngjeld